

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14—
 Pe 3 luni . . . 7—
 Pe o lună . . . 2-40
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40— franci
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Zrinyi Nrul 11 a.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Multămite publice și Loc deschis costă șirul 20 c.
 Manuscrisurile nu se înapoiază.

Reforme administrative

de Ion Băilă

Intre multele probleme de deosebită importanță, care preocupă de prezent în mod foarte intensiv publicul din Ungaria, este și reforma administrativă. Ca ori ce chestie de stat, așa și chestia acestei reforme se discută din două puncte de vedere: Unul absolut obiectiv, ținând seamă numai de interesele proprii ale cauzei, față cu care stă cel subiectiv, unde nu se are în vedere scopul cauzei ci numai interese politice. În sensul din urmă se discută chestia de gălăgioșii din parlament și de schreibmoritzii presei cotidiene. De partea aceasta a discuției nu ne vom ocupa, fiindcă ori ce argumente am aduce noi, n'ar fi decât mazere 'n părete și prin urmare nu oferă nici un interes real a-ți pierde vremea cu astfel de discuții deșarte.

Cu mult mai interesantă se prezintă însă chestia aceasta în felul cum ea este tratată și discutată în presa de specialitate sau în congrese de bărbați serioși și preocupați numai de scopul adevărat al cauzei.

Ca în toamna acestui an nici odată nu s'a agitat așa de mult problema reformelor administrative. Și mai înainte se discuta și se urgita reformarea cutărui sau cutărui ram din vasta organizație a administrației, dar discuțiile acelea ținteau mai cu seamă situația personală a funcționarilor. Discuția de acuma însă a ajuns până

la măduva cauzei, disecând cu întreg aparatul științific și experimental trecutul și prezentul pentru ca să poată croi un viitor mai frumos și mai folositor atât statului cât și singuraticilor cetățeni.

Pregătindu-se din vreme terenul prin presa de specialitate, chestia a ajuns apoi să fie discutată publice la congresul regnicolar al juriștilor, care a avut loc în luna lui octombrie a. c. în Budapesta. La acest congres au participat mulți dintre cei mai distinși juriști din toate categoriile: avocați, judecători, procurori și înalți funcționari administrativi.

Reasumând discuția referitoare la chestia ce ne preocupă, credem, că facem un bun serviciu cetitorilor noștri, cu atât mai vărtos, că tocmai chestiunile acestea sunt mai puțin cunoscute publicului nostru, deși ele invoalvă în sine o deosebită importanță pentru noi, tocmai pentru noi, cari suntem atât de slab reprezentați în administrație, fie aceea a statului, municipală (județiană) sau comunală.

În Ungaria primul pas spre organizarea în spirit modern a serviciului public s'a făcut prin legislatura din anul 1869, când s'a despărțit serviciul administrativ propriu zis de acela judecătoresc. Din despărțirea aceasta a urmat apoi dela sine deosebirea între calificațiunea funcționarilor administrativi și aceea a judecătorilor resp. a avocaților. Dar pe câtă vreme despărțirea oficiilor ca atare nici în teorie nici în practică nu s'a putut executa în mod absolut limpede și hotărît, pregătirea școlară a tineretului dedicat acestor cariere s'a făcut prea specifică pentru diferitele

ramuri de activitate. Astfel ne-am trezit cu trei categorii de absolvenți ai facultății de drept: judecători, avocați și licențiați în științele de stat.

Prin articolul de lege I. din 1883 s'a regulat calificațiunea funcționarilor administrativi. Intențiunea legislatorilor de pe vremuri a fost, ca funcționarii administrativi să se califice în deosebi în direcție practică, pentru aceea au și ales din programul de studii al facultății de drept numai studiile acelea, despre care credeau că vor fi de lipsă la conducerea și rezolvirea agendelor administrative. În §-ul 3 al menționatului articol de lege se spune chiar că prin un nou articol de lege se va înființa cât mai curând un curs administrativ iar în §. 23 se prescrie pentru dobândirea funcțiunei administrative superioare un concurs, care se putea obține numai prin prestarea cu succes a unui examen special din practica administrativă. În sensul §-lui 24, acest concurs ar fi trebuit să se sistematizeze în decurs de un an, ceea ce însă nu s'a realizat nici până în ziua de azi. Tot asemenea a rămas literă moartă și dispoziția §-lui 3, căci cursul administrativ n'a fost încă înființat.

Din neglijența guvernelor care s'au perândat la cârma țării, a rămas calificațiunea funcționarilor administrativi un lucru neisprăvit, ceea ce acum în urma desvoltării atât de rapide a vieții publice și private începe a se resimți tot mai neplăcut.

Tot cam aceeași greșeală s'a făcut însă și la calificațiunea judecătorilor și avocaților, și pentru acestea s'a prescriis

Cum a iubit Eminescu

de Octav Minar

(Sfârșit).

Henriette Eminovici sora mijlocie a lui Eminescu, din cauza îngrijirilor date fratelui ei în Botoșani, a trebuit să intervie și în acest amor nenorocit. Născută la 1857 în Ipotesti, dânsa rămase pe lângă casa părintească necăpătând nici o cultură, cu toate că avea o inteligență și o imaginație deosebită.

Bătrânul Eminovici avea oroare pentru femeile culte. „Femeia trebuie să cunoască gospodăria, căci cartea aduce fumuri și zizanie în casa omului cinstit.

„Bărbatul trebuie să știe ce-i în lume, căci el e destinat de Dumnezeu ca să conducă nevoile familiei*“

Din cauza acestor păreri, frații lui Eminescu mai toți au fost trimiși la învățătură, iar surorile au rămas să cunoască numai gospodăria.

Henriette era să fie un tip caracteristic căci avea părul șateu-roșcat și ochii căprui, o împrejurare nenorocită însă a schilodit-o.

La vârsta de nouă ani, vara, s'a dus de s'a culcat într-o odăe din casele noue făcute la Ipotesti.

*) Fragment dintr-o scrisoare a lui Eminescu, adresată Veronicăi, prin care arată de ce Henriette a rămas fără carte, citând din memorie părerile lui Gheorghe Eminovici, tatăl său.

Păreții fiind proaspăt tencuiți, copila a răcit paralizându-și picioarele dela genunchi în jos, rămânând ologă toată viața.

Intâmplarea aceasta a alterat caracterul vioi al Henriettei, care din cauza infirmității devine posacă, egoistă și chiar răutăcioasă.

Amărâtă, trăia retrasă în Botoșani, susținându-și viața din averea rămasă dela părinți.

Cornelia Emilian a fost soția profesorului universitar Ștefan Emilian. Amândoi din Transilvania.

Deșteaptă și plină de ambițiune, la vrâsta de treizeci de ani învăță să scrie.

Prin energie și voință reușește să formeze în Iași o ligă de emanciparea femeilor române.

Intemeiază prima școală profesională „Reuniunea remeilor române“ care până astăzi se bucură de o mare reputație.

În fine e inițiatorea cantinelor școlare. O rivalitate intelectuală se naște între Veronică Micle și Cornelia Emilian.

„Veronica o punea întotdeauna la locul ei pe Emilianca, atunci când voia să pozeze în femeie cultă, sau când își da aere de autqare.

„Din această cauză a căpătat o ură de moarte asupra Veronicăi, înscenându-i intrigi cu Henriette și căutând să o ponegrească atât în viață, cât și după moarte.

„În scrisorile adresate Henriettei o numește „Bălăuca“, debitând minciuni scârboase și vărsându-și veninul care l-a strâns în suflet pentru că n'a

putut fi colaboratoarea „Convorbirilor Literare“ ca Veronica.

„Emilianca nu numai că a fost lipsită de cultură, dar n'avea măcar bunul simț de a nu întrebuința cuvinte al căror înțeles nu-l cunoștea!

„Azistând la o întrunire pe care o convocase dânsa pentru înființarea „Ligei femeilor române“ — Emilianca cu dorința veșnică de a însemna ceva, și de a fi în fruntea oricărei mișcări culturale, a pronunțat un discurs spunând în plină ședință, că: între alte scopuri ale ligei e și înființarea de școli adultere.

„A vrut biata femeie să spue „școli de adulte“, dar n'a știut cum.

Dacă mi-ar spune-o cineva poate că m'aș îndoi de această enormitate, dar așa am auzit-o.

„De-ar fi fost Veronica la întrunire, desigur, că în plină ședință i-ar fi relevat greșala**“

Din schițarea acestor fragmente biografice, putem scoate următoarele concluzii relativ la rolul ce fiecare a jucat în acest amor nenorocit.

Ștefan Micle care avusese o cultură științifică serioasă, deci o judecată serioasă, a păcătuit față de Veronica, cu vârsta sa, nesocotind chiar sfaturile prietinelor cari vedeau o nepotrivire în această căsătorie.

Ca om de știință, pasionat, tot timpul îl întrebuința cu lucrări de laborator, încât tânăra femeie care dorea să cunoască lumea, rămânea lipsită de orice distracție.

***) Virginia Gruber „Memorii“.

o calificățiunea prea specifică și prea unilaterală. Căci ori cum ai privi lucrul, experiențele zilnice ne dovedesc, că atât avocatul cât și judecătorul au neapărată trebuință de cunoștințe administrative și vice-versa, funcționarii administrativi, îndeosebi cei superiori, la tot pasul dau peste probleme cari fără cunoștințe juridice mai temeinice nu pot fi rezolvite corect.

Pornind dela adevărul acestei constatări, comisia specială a congresului regnicolar al juriștilor, constatătoare din 41 de membri, juriști de toate categoriile, a propus congresului următorul proiect de rezoluțiune:

Congresul regnicolar al juriștilor să facă următoarele enunțări principiale:

I. 1. Calificățiunea juridică (teoretică) actuală a funcționarilor administrativi de concept nu este corespunzătoare timpurilor în cari trăim;

2. se cere modificarea sistemului de examinare în acel sens, ca tinerii cari doresc a îmbrățișa cariera administrativă, să fie constrânși a-și însuși cunoștințele juridice necesare, fie prin facerea examenului de stat din științele juridice, fie prin introducerea unui al treilea examen fundamental, la care să se examineze din obiectele juridice;

3. să se modifice planul de învățământ în sensul acela, ca științele de stat, cu deosebire dreptul administrativ, economia aplicată și științele sociale să se învețe în mod mai intensiv;

4. se simte necesitatea, că atât la prelegerile juridice, cât și la acelea din științele de stat să se pună mai mult pond pe lucrările practice și să se condiționeze estradarea licenței de dovedirea unei activități practice corespunzătoare;

5. se simte necesitatea, ca să se introducă cât mai în grabă examenul practic administrativ și să se creeze un examen administrativ unitar precum și un examen administrativ special pentru științele financiare; cu organizarea examenelor și alegerea obiectelor de studiu să se încredințeze ministerul, și anume pentru cel dintâiu

ministerul de interne, pentru al doilea ministerul de finanțe;

6. e necesar, ca la examenul practic administrativ să fie admiși numai acei candidați cari pot dovedi că după terminarea studiilor academice au făcut practică de cel puțin 3 ani și întrucât e cu putință practica aceasta să fie mixtă, adică în serviciu municipal, comunal și de stat;

7. e necesar, ca în funcțiunile administrative investite cu drept de acțiune independent și pentru care e prescrisă calificățiunea academică, să fie numiți sau aleși numai astfel de funcționari, cari au prestat cu succes examenul practic administrativ;

II. 8. ar fi de dorit, ca atât calificățiunea administrativă, cât și cea juridică (de judecători, de avocați) să fie unitară și în scopul acesta să se creeze un examen de stat comun, care să cuprindă în partea primă studiile juridice, iar în partea a doua științele de stat; doctoratul, care și-a trăit traiul, să se caseze sau să rămână numai ca un titlu facultativ;

9. Ar fi de dorit, ca practica să fie deobligătoare mixtă, adică să se facă în serviciu municipal, comunal și de stat, dar în deosebi ar fi de dorit, ca la oficiile centrale nimeni să nu poată fi acceptat până nu a făcut mai întâi serviciu în provincie (la comitat sau în comune) și în sfârșit ar fi de dorit să se poarte grijă de începători ca să fie instruiți în lucrările practice.

10. Mai departe ar fi de dorit, ca dela funcționarii administrativi de concept mai inferior să se pretindă o calificățiune mai inferioară, în care scop s'ar putea modifica cursurile administrative comunale (de notari).

Considerând acum, că autorul acestui frumos proiect de rezoluțiune a fost însuș capul funcționarilor administrativi d. dr. Carol Némethy, secretar de stat în ministerul de interne, putem nădăjdui că în scurtă vreme reforma administrativă se va înfăptui. Nădejdea aceasta o putem nutri cu atât mai vărtos, că guvernul actual a și început a lucra în sensul acesta, creiând în mod foarte logic mai întâi mijloacele de existență cinstită, fără de care un funcționar nu

poate fi ceea ce trebuie să fie: un muncitor conștiințios și onest.

Sperăm, că prin calificățiunea superioară a funcționarilor și prin situația lor materială corespunzătoare timpurilor în care trăim, se vor îndrepta multe rele care de mult s'au cuibărit în administrația țării noastre.

La tot cazul pentru tagma funcționarilor administrativi se pregătește un viitor frumos, pentru aceea ar fi de dorit ca o parte din tineretul român dela facultățile de drept să între în serviciul administrației, unde pot face cariere frumoase și pot aduce servicii neprețuite întreg publicului cu care vin în atingere.

Universitatea din Iași

Prelegerile d-lui Virgil Arion

— Religiuinea considerată din punct de vedere sociologic —

Prima prelegere.

Luni, 14 noembrie.

Trimit aproape în întregime prima lecțiune cu care d. dr. Virgil Arion și-a deschis anul acesta cursul său dela Facultatea juridică din Iași. Care lecțiune credem că este de-o importanță deosebită, ținând seamă de concluziunile stabilite și gândindu-ne mai ales, la ușurința cu care unii semidocti se încumetă a distruge prin batjocură, credința ce de veacuri constituie singura mângăere a omenirei și singurul izvor al avântului sufletesc.

Domnilor!

Dacă am fi trăit acum 3000 de ani în urmă, pe malurile râului Indus și în ținutul numit astăzi Punjab, în locul poporului arian și dacă eu aș fi fost ca și acum învățător și d-voastră elevi, apoi desigur că această primă lecțiune nu s'ar fi petrecut așa de liniștit, ci în mod mult mai dramatic. Mergerea unui școlar la învățătură era ca o inițiere în viața practică și se făcea cu solemnitate. Învățătorul mergea cu elevii lui pe un câmp deschis, unde aprindeau un foc mare considerat cu puteri magice: oprea duhurile rele să se apropie în aceste momente solemne.

Căci ele se tem de lumină și de foc. — Agni având puterea să le mănânce ficatul și inima. Învățătorul stătea cu fața spre răsărit, iar elevul cu fața spre apus.

El dădea mâna dreaptă cu elevul și cu un brâu magic îl încingea dela stânga spre dreapta

Savanții nu trebuie să se însoare, spunea Schopenhauer, căci dăruind dragostea științei, nu mai pot avea nici o afecție pentru soțiile lor.

E un adevăr pe care l-a cunoscut și Stefan Micle prin intuiție, căci niciodată n'a fost tulburat de gelozie, chiar atunci când Eminescu vizita pe Veronica citindu-și reciproc poeziile.

Henriette Lăminovici a disprețuit pe Veronica Micle din cauză, că fiind paralică, nu s'a putut mărita.

Se povestește, că în timpul boalei fratelui său, în nebulia ei pricinuită de durerea, că n'a cunoscut sentimentul dragostei, purta un inel, crezând prin imaginație, că este logodnica doctorului care îngrijea de Eminescu. O altă cauză e frica de mizerie.

Cheltuind moștenirea rămasă dela părinți, nădăjduia să-și cumpere o casă din ajutoarele trimise lui Eminescu în anii de boală și sărăcie de admiratori.

Temându-se ca Veronica să nu profite de acești bani, și mai ales auzind că parlamentul îi va vota lui Eminescu și o penzie ca recompensă pentru meritele sale literare, începe să urzească împreună cu Emilianca o serie de intrigi răutăcioase, cu scopul de a-l desgușta de Veronica.

Cornelia Emilian a disprețuit pe gingașa poetă, fiindcă n'a parvenit la situația intelectuală pe care o dobândise Veronica prin talent și cultură.

Aforismele acestei ambițioase erau respinse de membrii „Junimei”: ca nepublicabile în paginile „Convorbirilor Literare”.

Căsătorită cu profesorul Micle, poeta ducă o viață simplă, ocupându-se cu literatura și fiind o soție model, ceea ce pune în mirare pe toți dușmanii cari bănuiseră contrarul din invidie și răutate.

Intr'o zi foietând ca de obicei numărul proaspăt adus din „Convorbiri Literare”, se entuziasmează de poezia „Venere și Madona” publicată de Eminescu.

„Venere și Madona” a fost poezia care m'a fascinat!

De atunci te cunoșteam, te vedeam prin vis și bănuiam că vei fi ingerul meu păzitor!

N'aș putea să precizez sentimentul care m'a călăuzit în a te iubi.

„Era broderia de imagini presărate cu duiumul în poezie, ori superioritatea de gândire originală care mă cucerise?”

„Ani de zile m'am îmbătat cu aceste iluzii!”
Geniul lui Eminescu a captivat pe această intelectuală, care iubind poezia mai mult ca orice, își simbolizează ca idol pe marele poet, căutându-l toată viața în versuri de un lirism înduioșător.

Flacăările inspirării învăluind plâpândul suflet al Veronicăi, o îndeamnă să uite realitatea, și cuprinsă de o sublimă fericire, a scris:

*Frumoasă, sfântă poezie,
Ce-ai fost unicu-mi Dumnezeu.
Pe dulcea ta zădărnicie
Cât preț a pus sufletul meu.*

*) Urmare la scrisoarea inedită din 20 august 1879.

*Cât îmi părea că sunt de mare
Că idol eu mi te-am ales,
Cu ce avânt și adorare
Prinos adusu-ți-am ades.*

*Adâncă mea cucernicie
De mitul tău când s'a legat,
Pe dulcea ta zădărnicie,
Sufletu-mă jertfă ți l-a dat.*

Nici nu-l văzuse încă pe Eminescu, dar cînd în „Familia” poeziile:

De-aș avea, Ce-ți doresc eu ție dulce Românie,
O călătorie în zori, Amorul unei marmure,
Inger de pază și altele, își aprinde imaginația, și din întâmplare zăbind la d. Maiorescu portretul poetului care avea fruntea mare, ochii vioi, un păr lung și bogat prelins îndărăpt, într'o clipă de entuziasm concepe poezia:

La portretul unui poet.

*Privindu-ți fața de farmec plină,
Luci o rază în al meu sin;
Crudă fu însă a ei lumină,
Din peptu-mi scoase un lung suspin!*

*Dară suspinul ca nălucire,
Sbura cu vântul ce-a adiat;*

*) Revista lui Iosif Vulcan, publicație ce a apărut în „Oradea-mare” (Transilvania), unde a colaborat și Veronica Micle.

de trei ori, prin care el se naștea la o viață nouă, la viața spirituală.

Apoi pune mâna stângă pe umăr astfel încât să atingă cu degetul inima; luând astfel în stăpânire inima lui.

În acest timp pronunțau formule consacrate, magice, ce nu puteau fi schimbate. Odată această ceremonie sfârșită, elevul era considerat ca intrat în noviciat și numai acum putea să învețe carte mai bine zis cărțile sfinte.

Învățătura consta în recitarea imnurilor vedice. Această ceremonie se repeta la prima lecțiune, precum iar atunci când recitau pasaje extraordinare de sfinte se aprindea din nou focul sacru. Almintrelea elevul putea să rămâie mort pe loc, — ca pedepsit de zei.

Dacă analizăm această ceremonie vom vedea diferite elemente neapărat necesare: focul sacru cu puteri magice pentru a opri intervenția duhurilor rele, anumite gesturi hotărâte de mai înainte; învățătorul cu fața spre răsărit, elevul spre apus, încingerea elevului de trei ori cu brâul, dela stânga la dreapta, în care timp pronunța următoarea formulă: „Zeu propice care ne porți noroc, care ne aperi de duhul rău, ne luminezi fața și ne dai suflarea”; punerea mâinei pe umăr așa ca să atingă cu degetul inima elevului, când rostea o altă formulă: „gândul tău să urmeze pe al meu, iar cuvântul meu să te bucure din tot sufletul. Birhaspati să te unească cu mine”.

Așadar imnurile vedice erau sacre, ceea ce făcea că nu puteai să le cetesti, să le recitezi dacă nu erai pregătit, dacă nu erai inițiat, iar învățătura care o căpătau elevii se raporta la lucruri sacre.

Elementul esențial era deosebirea lucrurilor în sacre și profane, încât unii învățați dau această deosebire drept caracteristică oricărei religii zicând, că religia atunci începe, când se face distincția între sacru și profan.

Lucrurile sacre sunt acele interzise, de care nu oricine se poate apropia.

Astfel găsim la evrei „Nu vei lua numele Domnului în deșert.” De asemenea talmudul lor nu e altceva decât această deosebire a lucrurilor *tabu* de celelalte. De exemplu la ei „siciul cel sfânt” era *tabu*, și dacă venea împrejurarea ca să fie strămutat și se întâmpla să cadă, evreul care îl atingea pentru a-i împiedeca căderea era omorât. De ce? În concepțiunea noastră el a făcut un bine, a dat ajutor, dar în concepția lor selbatică era *tabu*. Asemenea și imnurile erau sacre, nu le puteau învăța decât în urma formelor de mai sus, în urma ronașterii spirituale, prin care elevul devenea altul, căpăta o viață nouă până într'acolo, că i-se dădea și un alt nume, dupăcum și astăzi se dă un alt nume acelora ce intră în vr'o sectă religioasă și care simbolizează lăpădarea completă de lume. Să

vedem care erau condițiunile cerute elevului. În primul loc purificarea; curat sufletește și trupest; apoi castitatea, să se abțină de-a mânca carne și miere, să-și cerșească mâncarea, să ducă o viață de ascetism, o viață de abținere, prin macerație corporală care are de efect starea de posesiune. Numai cu aceste condiții el devenia *tapa*, adică pregătit ca să capete învățare, să se poată apropia de cele sacre. De altfel în vechime, și în magie se cerea abținerea de oarece ea ar produce o stare de spirit apropiată de extaz, o stare de posesiune ce se consideră ca starea cea mai apropiată cu divinitatea cu care comunică. Toate aceste acte, formule, rugăciuni presupun credința că există o realitate supra-naturală, care domină și conduce lumea și care o putem concilia prin jertfe, prin acte. prin rugăciuni, aceasta este *religiunea*. Religiuinea după Frazer *este credința în existența unor puteri supranaturale care domină și conduc lumea, unită cu ideea că prin acte, formule, ... suntem în stare să le conciliem*. Partea religioasă a formelor descrie mai sus la Arieni era de exemplu credința în zeul focului care alungă duhurile cele rele.

Iar magia după S. Reinach este *strategia ariemismului* inspirată de ideea că voința omului poate să aibă, grație unor formule sau unor acte, o acțiune de constrângere asupra duhurilor rele ce ne înconjoară. Puterea ce crezi că o ai de-a constrânge duhurile întunericii să facă unele lucruri, pe care nu vor să le facă, grație unor formule unor acte (mituri, farmece). Magia se găsește pretutindeni și în toate timpurile, dela țara cea mai barbară până în țările cele mai civilizate. Se crede că ar fi mai veche ca religia. Ea s'a infiltrat în religie și-o găsim fuzionată cu ea. La Arieni ce este încingerea cu brâul de trei ori, aprinderea focului, dacă nu magie?

Dacă în țara noastră ar veni un străin care să-l intereseze organizarea noastră socială, desigur i-am arăta așezăminte cele mai de seamă, universitățile noastre, laboratoriile, teatrele etc. i-am vorbi de principiile noastre politice, de legile noastre mai însemnate, de casa rurală și vom crede că l-am inițiat complet asupra stărei noastre culturale, asupra gradului de civilizație la care am ajuns. Dar dacă străinul s'ar duce din întâmplare să se plimbe pe calea Văcăreștilor în București și dacă tot din întâmplare ar intra să viziteze biserica sfta Vineri, ar vedea o biserică diformă, veche și întunecoasă ar căuta să intre și s'ar înăduși de fumul a mii de luminări și candelă și de-ar voi să înainteze spre altar, s'ar împiedeca de mulțimea corpurilor îngenuchiate, iar de va mai sta în biserică va vedea cum la eșirea preotului din altar, toată acea mulțime se îngrămădește să-i sărute odăjdiile, apoi va vedea cum preotul să roagă la două icoane una sfta Paraschiva și alta sf. Nicolae, după care va citi zeci de hârtiuri ce cuprind dorințele acelor în-

genunchiați — fie că e vorba de dragoste, fie că e vorba de boală, de noroc sau altă ceva, pentru ca acei sfinți să audă și să facă minunea; străinul va ieși cu impresia că a văzut lucruri, care-i dau despre viața intimă a poporului nostru o idee și mai exactă decât toate palatele și toate statuile.

De asemenea în Bucovina, dacă va vedea într'o sâmbătă dimineața când a trecut întunericul, dar n'a ieșit încă soarele — în lumina fumurie a zorilor o fată și-o bătrână, bătrâna ținând în mâna stângă mâna fetei, iar în dreapta un „ștruț” (mă-nunchiu) din o pană de păun, trei pene de cuc și trei fire de busuioc, legat cu un fir roș de lână de oae țigae, trecut prin o icoană cu chipul maicei Domnului și va auzi-o zicând un farmec de dragoste (vezi, „Vrăji, farmece și defaceri”, culese de S. Fl. Marian, pag. 65).

Analizând acest farmec de dragoste vom găsi multe elemente comune formalităților ariene. Religiuinea pătrunde viața sufletească a poporului nostru, dupăcum pătrunde viața poporului arian acum 3000 ani. Formula s'a schimbat, dar fondul a rămas același.

Problema religioasă amestecată cu o mulțime de elemente străine, a fost și va fi în toate vremurile obiect de discuție între oameni, pentru că sunt două moduri de a simți, două feluri de mentalități. De unde vin aceste discuții? Vin din incompatibilitatea între spiritul științific și pornirea religioasă care e în noi.

De-o parte avem pe acei cari au *date* ale vieții lor interne ce îi convinge de existența unei realități supranaturale. — Oamenii ce au experiența faptului, simt în ei prezența divină, au intuițiunea acestei prezențe, acestui sentiment din care ia naștere credința nestrămutată într'o ordine de realitate superioară. — Fenomenul religios este un fapt, a cărui realitate în conștiință nu se poate contesta. În ce constă realitatea faptului religios? În datele vieții interioare ce le putem constata în multe cazuri, ce pot fi chiar date experimentate până la un punct și chiar poate fi ca atare expresia cercetării științifice. — Căci fenomenul religios petrecându-se în conștiința noastră, avem intuițiunea directă a unor stări interne ale noastre, despre care nu putem să ne îndoim. Aceste stări le raportăm la o ordine de realitate superioară cari conduc lumea, realitate care devine obiectul credinței noastre religioase. Noi afirmăm existența acestor realități pe temeiul faptelor petrecute în conștiința noastră. Mai mult decât asta, nu numai că afirmăm existența acestor realități supranaturale, dar credința noastră este însoțită de-o judecată de *valoare*; de impresiunea unei valori deosebite a acestei realități. Sentimentul caracteristic al sufletelor religioase este că credința lor e *comoara* lor cea mai sfântă. Față cu acești oameni cari cred fiindcă sunt în ei efectele *divinității*, sunt acei oameni de știință, cari cred că fenomenul religios este un fenomen morbid, vre-un stigmat de degenerescență. Ei însuși nu au experiența religioasă. Dar lupta nu e numai între oamenii de știință și cei credincioși, ci e și în fiecare din noi. Este luptă între avântul care e în noi către o lume mai bună, mai dreaptă, mai generoasă, și realitatea rece și aspră pe care ne-o arată judecata.

Adesea îți este cu neputință să te mulțumești cu realitatea așa cum e. Lupta devine tragică. Viața perde orice valoare. Te întrebi la ce să mai trăiești, când toate urmează ordinea lor fatală și nici o îndreptare nu e cu putință. Conflictul ia un caracter cu totul tragic, în mintea unor oameni superiori. — Cunoaștem cazul lui Tolstoi. — Un geniu, și care la vârsta de 50 ani, în puterea facultăților sale, îl cuprind în doeli asupra religiei și descurajarea cea mai adâncă, vedea momentul că trebuie să se omoare, și ascundea frânghia de frica să nu se spânzure.

Ieșind la plimbare prin pădure, într'o frumoasă zi de primăvară scaldată în farmec, impresionat de dulceața razelor de soare, de foșnetul copacilor treziți la o nouă viață, are intuițiunea că îl atinge divinitatea, emoțiunea îl cuprind însoțită de credința unei realități superioare.

Nu-l mai puteai convinge de contrarul, el a simțit-o, îți răspunde cu experiența sa, căci în fața unui fenomen al vieții lui interne, raționamentul n'are nici o valoare.

Cine ar putea să convingă tot astfel pe *Ratisbonne*, de irealitatea viziunilor sale din biserică St.-Andrea della Fratte din Roma, de prezența reală a Sfetei Fecioare, când el resimțise emoțiunea adâncă a apropierei.

Ratisbonne israelit, om inteligent, studiat,

*N'a sburat însă și-acea simțire
Ce adânc în suflet l-a deșteptat.*

*Și-acum mă n'reb eu: simțire adâncă,
Cum de se naște pentr'un portret?
Căci nu văzusem ochii tăi încă,
Știam atâta, că ești poet!**

Întâmplarea dă prilej Veronicei să facă cunoștința lui Eminescu la Viena în anul 1873, atunci când poeta plecase din Iași pentru a se vindeca de o exemă de care suferea.

Eminescu era student și urma filozofia la universitate.**)

„De pe atunci figura ta robise inima mea stingheră și amărită.

„Cunoscându-te la Viena, modestă și mai ales darul de a povesti unele întâmplări din viața marilor gânditori, m'a făcut să-ți port respect.

„Șase luni cât am stat în capitala austriacă mi-s'au părut șase zile.

„Îți aduci aminte când te-am cunoscut pentru întâia oară la d-na Löwenbah, gazda mea, recoman-

*) Această poezie a fost scrisă de Veronica mai târziu pe un portret făcut de fotografii Frantz Duschek din București, scos cu prilejul adunării fotografiilor tuturor membrilor „Junimei” de către Iacob Negruzzi și Vasile Pogor, în vederea alcătuirii unui tablou al societății care a fost terminat la 1882.

Versurile citate mai sus, au fost inspirate de primul portret al lui Eminescu, făcut în Praga de fotografii I. Tomás. Originalul se găsește în colecția mea de fotografii, Poetul avea 20 ani.

**) Eminescu era înscris la facultatea de filozofie, dar îl vedeam regulat la interesantul curs de economie națională al lui Lorenz Stein, precum și la cel de drept roman a lui Ihering. Ioan Slavici, „Omăgiu lui Eminescu” din Galați pag. 8.

dat de Micle, care îți făcuse cunoștința tot din în demnul meu?

„Erai timid și veșnic priveai în pământ. Laudele mele pe care ți-le adresam pentru frumoasele poezii publicate în „Familia” păreau că te măgulesc și atunci ai îndreptat priviri întrebătoare spre mine. Am devenit prietini, discutând ceasuri întregi despre estetica poeziei. Mai apoi ai venit în Iași tot modest și strălucit.

„Ai început să scrii poezii din ce în ce mai geniale. În nebunia mea le memorizam.

Când rămâneam singură mă îmbătam cu parfumul ce transpira din ele.

„Ce vremuri fericite!

Atunci am reflectat că: în timp ce mai ești susceptibil de o bucurie, te poți aștepta la cea mai mare durere. Și dânsa a venit!..*)

Societatea „Junimea” invitase în anul 1873 pe mai mulți tineri de talent între cari și pe Eminescu, ca să vie să se stabilească în capitala Moldovei.**)

Probabil că plecarea grăbită a poetului la Iași, e în legătură și cu impresiunea ce i-a lăsat Veronica, în cele șase luni cât a stat la Viena.

Frumșetea și inteligența scilpitoare a acestei femei, cucerise pentru totdeauna un mare suflet de artist!

*) Urmare și fine la scrisoarea inedită din 20 august 1879.

**) Societatea literară „Junimea”, care adunase în Iași pe mai mulți tineri scriitori de talent din deosebite provincii române, propuse și lui Eminescu să vie să se așeze în capitala Moldovei, unde pe atunci era o mișcare intelectuală foarte vie. Eminescu primi propunerea și veni în Iași în mijlocul acelor care-l așteptau cu dragoste. Iacob Negruzzi „Albumul Eminescu Comemorativ” din Iași.

avea oroare de religiunea creștină, considerându-o ca o simplă magie. — El pleacă din Strasburg la Neapoli, de unde se duce la Roma, pentru a întâlni pe un prietin al fratelui său — găsește însă pe fratele celui prietin Brusière, un om foarte religios, și-i spune între altele, că vrea să călătorească pe mare, atunci Brusière îi dă o imagine a fecioarei făcătoare de minuni — zicându-i că în caz de primejdie să rostească rugăciunea: „fie-ți milă prea cuvioasă de mine“.

A doua zi murindu-i un prietin, Brusière se duce să facă pregătirile pentru ceremonie la biserica St.-Andrea delle Fratte, în drum se întâlnește cu Ratisbonne și intră amândoi în biserică.

Brusière ieșind spre a se înțelege cu preotul relativ la ceremonie, lasă pe Ratisbonne să viziteze biserica — când se întoarce îl găsește în genunchi, în extaz înaintea fecioarei: „je l'ai vue, je l'ai vue“, zise cerând imediat confesiunea. — El avusese viziunea fecioarei, a cărei prezență reală a simțit-o, și asta l'a determinat la confesiune. — Mai putea cineva să-l convingă de contrar?

Acum sunt fapte religioase sociale și fenomene religioase de conștiință individuală. — Pe deoparte stări interne ale indivizilor însoțite de credință în prezența unor realități supranaturale de o valoare extraordinară și cu caracter sacru. — Pe de altă parte fenomene sociale de credință, manifestate prin rugăciuni în comun, prin jertfe publice, prin mișcări pasionale ale mulțimei, (ca la Londra) prin mișcări violente, uneori însoțite de crime ca în revoluțiile religioase. — Ele nu se pot contesta. A le trata de survivance și stări morbide, ar fi prea ușor.

Nu e așa ușor să explici aceste stări ca survivance, ca stări morbide când le observi la Tolstoi, Ratisbonne și alții, și nici nu poți explica ca o stare morbidă un fenomen care pătrunde toată evoluțiunea omenirii, care la început cuprinde întreaga ei viață și din care s'a desprins cu vremea: știința, dreptul, arta, morală, tot ce formează cultura omenescă.

Față de aceste fapte nu e decât o atitudine de luat. — Atitudinea pozitivistă a lui August Comte, a lui H. Spencer. — Trebuie să recunoști realitatea acestor fenomene și valoarea lor socială imensă.

Trebuie să iei față de religii atitudinea de toleranță largă, recunoscând într'ânsele credințele care au susținut și mângâiat omenirea în timp de atâtea veacuri, care reprezintă trunchiul trainic din care a ieșit pe rând toate ramurile culturii omenesci. Trebuie să recunoaștem utilitatea și imortalitatea în inima noastră a avântului din care s'a născut religia. — Avânt care ne împinge la cultul celor morți, la jertfe, la iubire către ceilalți, avânt fără care nu e posibilă o societate. Așa de mult, încât toți aceia cari au vrut să suprimă religia, au sfârșit prin a voi să întemeieze alta nouă.

Gheorghe Nalbă.

Primele ședințe ale parlamentului român

Camera.

— Ședința dela 15 nov. v. —

Ședința se deschide la orele 3 și 15, sub președinția d-lui C. Olănescu.

D. C. Olănescu anunță moartea generalului George Manu, și exprimă adânci regrete, în numele adunării deputaților. D-sa spune că generalul Manu a știut să-și atragă dragostea și recunoștința amicilor și respectul adversarilor.

Declară vacant col. I. Teleorman.

Se trage la sorti comisiunea pentru verificarea titlurilor noilor aleși.

Ies d-nii G. Manolescu, N. Filitti, Guran, Șoimescu, Oscar Stati, Săftoiu și Pandele Manolescu.

Se procedează la alegerea președintelui.

D. C. Olănescu este ales președinte cu 86 voturi din 97 votanți.

D. Olănescu, mulțumește pentru reînnoirea încrederii ce i-s'a dat. Votul de azi este o dovadă, că și-a îndeplinit datoria în sesiunea trecută.

D-sa declară, că se va sili și de aci înainte să merite încrederea pe care i-a dat-o camera. (Aplauze).

Se aleg vice-președinți d-nii M. Deșliu, D. Greceanu, M. Vlădescu și M. Săulescu.

Sunt validați următorii noii aleși și anume

d-nii: I. Comăneanu Argeș, G. Petcu Brăila, C. Iarca Buzău, Em. Părăianu Gorj, dr. Leonte. C. Hiotu și C. Miculescu Ilfov, Emil Costinescu Muscel, Paul Greceanu Prahova. Gr. Vasiliu Tutova, G. Vălimărescu și Magnus Băileanu Mehedinți.

Se aleg chestori d-nii: N. Doiciu, maior Paștia, căp. Krupenschi și Negură.

Ședința se ridică la 445.

Senatul.

— Ședința dela 15 novembre. —

Ședința se deschide la orele 3 și un sfert.

Prezidează d. P. Missir.

Pe banca ministerială d-nii C. Arion, Barbu Delavrancea.

D. P. Missir. — D. Gh. Gr. Cantacuzino, președintele senatului, îmi comunică din străinătate că din cauza unor indispoziții nu a putut participa la deschiderea corpurilor legiuitoare, și își exprimă regretele sale că nu poate lua parte la lucrările noastre încă din primele zile.

Se procedează la constituirea biroului.

Se alege președinte al Senatului, d. Gh. Gr. Cantacuzino cu 57 voturi pentru și 4 voturi albe.

Se aleg vice-președinți domnii generali Tell, Argetoianu, principele Callimachi și P. Missir.

D. P. Missir mulțumește domnilor senatori pentru rezultatul acestui vot, spunând, că Senatul și-a arătat solidaritatea și încrederea în cei aleși.

Se aleg următorii opt secretari: domnii Radu Smeureanu, Rosetti-Bălănescu, Goilav Grigore, M. Christescu-Vasiliu, St. N. Cezainu, dr. I. N. Cernătescu, dr. Ștefan Cerkez și C. Broșteanu-Urdăreanu.

Se aleg chestori: domnii Scarlat Arion, N. G. Cantacuzino, general N. Costescu și Gheorghe Târnoveau.

D. P. Missir (face un scurt elogiu defuncțiilor membri ai Senatului, Gh. Ionescu și D. Protopopescu și declară vacante colegiul al II-lea de Senat din P.-Neamț și I^o de Senat din Olt.

Se procedează la formarea secțiilor.

Se aleg în comisia de indigenate domnii Al. Djuvara, Th. Emandy, M. Rachtivan, D. Vicol, Th. Gâta, Mateiu Cantacuzino și A. Mosgos.

Se aleg în comisia de petițiuni domnii general I. Borănescu, Nicolae Cerkez, dr. Nanu-Muscel, Nicu Negri, căpitan N. Negulici, Aristid Sarayani și D. Vicol.

Ședința se ridică la orele 4 și un sfert, anunțându-se cea viitoare pentru azi la orele 2 după amiazi.

Desmintirea știrii din „Budapesti Hirlap“.

Cu știrea dată de imperialistul „Budapesti Hirlap“, referitor la o cedare a ministrului instrucției publice din România în fața unor presiuni diplomatice și în chestia școlilor ungurești din România, s'a manifestat mai mult o dorință, se vede.

După sus amintitul ziar principele Fürstenberg, ministrul plenipotențiar al Austro-Ungariei la București ar fi făcut o serioasă intervenție pe lângă guvernul român, ca să se revie asupra deciziei luate de ministrul instrucției publice ca să se consacre 2 ore pe zi limbei române în școlile maghiare, cari n'au fost înființate numai acolo unde ungurii n'au voit.

Tocmai acei cari asmuță mai mult organele de stat ale Ungariei împotriva limbii și culturii românești, își permit să arunce în public asemenea insinuări. S'ar putea să fie o simplă sondare. Se poate deasemenea să fi avut loc o intervenție, care să fi fost tratată cu refuz — fiindcă de cinismul unei asemenea pretenții cercurile conducătoare din Ungaria sunt capabile.

Acum ministerul instrucției publice de aici, dă o categorică desmintire a acestei

știri, după care ar fi avut loc o revenire asupra vre-unei dispozițiuni.

Situația în Croația. Banul Tomasici își dă toată silința să afe modalitățile pentru limpezirea situației politice din Croația. Intr'o convorbire acordată zilele trecute unui ziarist din Agram, a declarat, că procesele pornite în timpul din urmă în contra mai multor deputați croați nu au de loc caracter politic, deși stau în nex intim cu disolvarea saborului. Parte mare din aceste procese nici nu sunt intentate de autorități împotriva lor, ci de particulari.

Pentru inzultele aduse mie personal — spune Tomasici — de aceea nu mă adresez forurilor judecătorești, fiindcă sunt de părerea că acestea nu sunt competente să judece în chestiuni cari privesc activitatea guvernelor. Vom avea ocaziune să discutăm în sabor acuzele îndreptate împotriva mea. Nu e adevărat, că presa opoziției ar avea să îndure prigoniri. Insumi am dat un ordin, în care am cerut ca presa să fie tratată cât se poate mai liberal. Dintre ziarele opoziționale numai „Srbobran“ și „Pokret“ au fost confiscate, dar toată lumea trebuie să recunoască, că nu se mai putea suferi terorismul acestor ziare, cari periclitau existența statului. Dorința mea de căpetenie e, ca alegerile din anul acesta să fie libere de teroare și corupție.

Din cameră. La ordinea zilei e desbaterea bugetului rezortului de interne. Oratorul zilei e Szmezsányi György. Își justifică critica, ce o făcuse mai zilele trecute asupra stărilor triste din capitală.

Aduce date noi, prin cari dovedește din nou că panamalele multe, cari aruncă o lumină tristă asupra conducerii dela oraș, nu sunt numai pure ficțiuni. Organizația consiliului comunal e ilegal, iar procedurile ilegale ale celor din fruntea orașului n'au sfârșit. Inșiră o mulțime de ilegalități, ce se comit în capitala fericitei Ungarii, de un timp încoaci chiar nemascat. Cere măsuri riguroase pentru a pune odată capăt multelor mizerii.

Ședință furtunoasă în camera austriacă.

Patimile cari de o vreme încoaci par că se mai potoliseră în parlamentul din Viena, au izbucnit în ședința de ieri din nou. Ministrul de justiție Hohenburger, vorbind despre plângerile naționalităților din Austria cu privire la numirea funcționarilor neagreați de popor, numește partea de teritor din Boemia, unde elementul german locuiește în masă compactă: Boemia germană.

Furtună de proteste se ridică la cuvintele acestea de pe băncile cehilor. Cehii radicali și alți deputați cehi sar enervați de pe scaune și năvălesc peste bănci spre fotelul ministrului Hohenburger, huiduidu-l mereu.

Gross, Albrecht, Brunner, Vedra și alți deputați germani încunjură în semicerc pe ministru și la strigătele de „Abzug“ ale boemilor răspund cu aplauze și aclamații la adresa ministrului. Hohenburger își continuă, câtva timp, discursul în șoptit acesta enorm, dar abia-l mai înțeleg stenografii și vre-o doi deputați din apropierea lui nemijlocită. La aceasta deputații cehi își scot armele obișnuite în timp de obstrucție, sirenele, și produc cu acestea un vuiet asurzitor, încât președintele se vede silit să încheie ședința. O încăierare numai cu greu s'a putut evita.

După redeschiderea ședinței ministrul Hohenburger își rectifică cuvintele răuînțelese, spunând că a întrebuintat expresia *Boemia germană*, numai având în vedere partea aceea a Boemiei, care e locuită în majoritate covârșitoare de fiii poporului german, iar nu cașicând ar fi intenționat vătămarea dreptului public austriac.

Presa germană și discursul ministrului Grey.

„Vossische Zeitung“ din Berlin scrie următoarele: Limbajul întrebuintat astă vară în relațiunile diplomaților germani și englezi pare a fi fost ajuns la limita extremă a corectitudinii. Aceasta rezultă din acel pasaj al discursului ținut ieri de ministrul englez de externe Edward Grey, în care se referă la ultimul discurs al colegului său Lloyd George. *Reprezentățiunile făcute atunci de ambasadorul german din Londra au fost atât de categorice și energice, încât secretarul de stat englez a crezut că nu e compatibil cu demnitatea Angliei ca să dea vre-o explicație.* Anglia era pe

atunci preocupată cu proiectul descoperit de căpitantul Faber, ale cărui destăinuri au contribuit și mai mult să sporească îndărjirea Germaniei, precum a recunoscut și ministrul Grey.

Astăzi nu vom mai căuta prietenia Angliei și nu ne vom mai aștepta la declarațiuni de dragoste din partea Angliei. Intru cât ne putem face o idee după telegramele sosite până acum asupra discursului ministrului Grey, că situația și dispozițiunea politică nu se va modifica.

Dacă discursul ministrului Grey va avea nevoie de vre-o complectare sau de vre-o desmintire, aceasta se va putea face în timpul debaterilor din Reichstag, care se va deschide în curând.

*

„Berliner Tageblatt“ atribue o mare importanță constatării făcute de ministrul Grey că între Anglia și Franța nu există nici o convenție secretă, excepționând convenția publicată acum doi ani, care se referă la capitulațiunile din Egipt cât și la drepturile Spaniei asupra Marocului.

Din aceste declarații rezultă că între cele două state n'a existat nici o convenție militară. Grey a confirmat acest fapt pe cuvântul său de onoare și dacă Anglia își pregătise astăvară flota sa pentru război, ea nu era obligată la aceasta prin nici o convenție. Comentând acest fapt, ziarul citat ajunge la concluziuni importante. *Anglia s'a înarmat din propria sa voință punându-și în evidență rolul său de arbitru al lumii spre a prejudicia interesele comerciale ale Germaniei, nu numai în Maroc, ci și pe coastele statului Congo. Anglia este „punctum saliens“.*

Atitudinea Angliei în chestia Marocului ar fi întru câtva explicabilă, ea și-a dat însă arama pe față când s'a încercat să-și întindă protectoratul și asupra întregii Africe.

Ministrul Grey a declarat că Anglia dorește să trăiască cu Germania în termeni de egalitate. Dintr'un alt pasaj al discursului său rezultă însă că Anglia se pusese vara trecută pe o treaptă mai înaltă, pe aceea a unui cuceritor al lumii.

Orice german cuminte ar fi satisfăcut dacă această situație s'ar schimba acum.

*

Din Serbia. Clarificarea situațiunei parlamentare a suferit o amănare neașteptată în urma atitudinii rezervate a tinerilor-radicali.

În cercurile politice se exprimă părerea, că o înțelegere între ambele partide radicale se va putea realiza numai prin constituirea unui cabinet de coaliție care e vorba să fie format sau imediat sau după rezolvirea diferitelor necesități de stat.

În cazul din urmă, cabinetul de coaliție respective va avea de prezidat noile alegeri pentru Skupcină.

Remanierea anunțată în repetite rânduri, în diplomația sârbească, a fost executată în sensul, că mai mulți diplomați au fost transferați unul în locul altuia în interes de serviciu.

În postul de miniștri plenipotențieri n'a intervenit nici o schimbare.

*

Creta sub administrația Greciei. Ziarul „Le Journal“ din Paris află din Constantinopol, că tratativele dintre Grecia și Turcia cu privire la Creta au dus la o complectă înțelegere în sensul ca pe viitor Creta să fie administrată de Grecia în numele Turciei.

Se așteaptă încurând încheierea acordului.

Boicotarea grecilor în Turcia s'a terminat.

Pentru micii Pantelimoni ai „Tribunei zilelor lui Mangra și Ciorogariu“

Când comitetul partidului național român în 20 decembrie 1910 a înfierat cu unanimitate ținuta trădătoare de neam a „Tribunei“, i-a lăsat consorțului clandestin Ciorogariu și Mangra posibilitatea de a se pocăi.

„Tribuna“ vameșilor și farizeilor zilelor noastre a preferit însă să rămână în slujba scopurilor urmărite de Mangra, în loc de a sluji interesele partidului național român.

La început s'a tânguit luni de zile, că comitetul vrea să pună mâna „pe palat“, apoi când „Românul“ s'a mutat în casele proprii, cumpărate pe datorii, comanditarii ziarului „independent“ și-au luat refugiul la alte minciuni. Au invinuit comitetul luni de zile de arându-l cu acuza puerilă, că s'a lăsat tras pe sfoară de Vasile Goldiș atunci, când a condamnat trădarea „Tribunei“. Și când au crezut, că publicul lor cetitor a uitat cele întâmplate, că e deja destul de orbit prin calomniile nesfârșite din coloanele „independente“, atunci au întrebat „ce-i cu trădarea?“

„Românul“, în urma hotărârii comitetului, ai cărui membri erau ocupați peste puteri cu ținerea adunărilor populare, a tăcut la toate acestea. Spre a-l sili să iasă din rezervă, „Tribuna“ a început să-l insulte pe d. Vasile Goldiș în chipul cel mai murdar și necuviincios. Aceste articole erau datate din diferite orașe, cu toate că erau fabricate în redacție. Intru'unul mi se punea mie în gură cuvinte, pe cari nicidecum nu le-am spus. Atunci i-am adresat d-lui Vasile Goldiș următoarea scrisoare:

„Frate Goldiș!

Sunt convins, că nu ai dubitat nici un moment, că scorniturile din 13 octombrie ale ziarului oțelit, datate din Viena, au fost fabricate de unul dintre micii Pantelimoni din redacție, la porunca unui șefpantelimon comanditar. Căci Tu știi bine, că eu nicidecum nu ți-am zis „Laci“, cum obicinuesc să Te numesc cu predilecție ceice se adapă dintr'un potir politic au amicul lor Mangra. Cine ca student a făcut cunoștință cu pușcăriia pentru falsificarea de iscălituri, de ce s'ar s'fii să falsifice rapoarte, când fără teamă de pedeapsă poate publica orice banditisme în „Tribuna zilelor noastre“, scutit de aureola poetică a lui Goga, de reputația caracterului de oțel al lui Bocu și de renumele național neprihănit al lui Ciorogariu. Unul pentru toți și toți pentru unul „indrumătorii oțeliți“ vedem cum regenerează viza noastră publică tot mai mult. Lasă-i să se sinucidă pe încetul, plătisind publicul cu repetarea vecinică a aceluiași fraze monotone, lipsite de idei și de originalitate, pe cari nici cel mai prost oțelit nu le mai citește și nu le mai ia în serios. Nu prăda zacherlina penei Tale pentru aceste musculițe, cari și-au vărsat deja tot veninul.

Al Tău stimător

Dr. Alex. Vaida.“

„Tribuna“ în nr. 243 vine și-mi răspunde următoarele:

„Dela d. Vaida, nu ne miră deci nimic. Totuși, fiind vorba de minciună, d. Vaida ar putea să aibă nițică sială. Minciuna d-sale, de care a trebuit să roșească intr'un moment un neam întreg, se află doar trecută la protocol în arhivele parlamentului unguresc. Astfel d-sa n'ar trebui să acuze pe alții de minciuni. Noi îl cunoaștem prea bine pe d. Vaida și ne putem da bine seama unde sfârșește responsabilitatea d-sale și unde începe ireponsabilitatea. N'am dori să ne răfuim definitiv cu d-sa, căci pentru aceasta îi lipsește și curajul, d-sa a insultat pe mulți, dar nu ne aducem aminte să-și fi susținut vre-odată bărbătește insultele. D-sa, torturat de grandomanie cum e, ori câte insulte ni-a adus, are în ochii multora și mai are și în ochii noștri un rest de scuză, că ar fi de bună credință. Să nu și-l cheltuiască și pe acesta. Căci din gloria de odinioară, cu atât a mai rămas. Și nimic nu e mai trist, dar totodată și mai ridicol, ca păunul fără coadă.“

Că „Tribuna“ se identifică cu deputații soviniști ai camerei coaliționiste, cari știind, că eu am cetit versurile cu pricina, totuș au adus hotărârea, că nu le-ași fi cetit, nu mă miră de loc.

Incercând să mă decapiteze, d-nii Bocu și Scheopul, sclavii d-lui Ciorogariu, fac un serviciu de neprețuit lui Mangra, care și el instigează în contra mea și în contra tuturor românilor cinstiți pe acelaș calapod.

Mă surprinde însă tupeul acestor Pantelimoni ai ziaristiceii române, când citesc: „N'am dori să ne răfuim definitiv ca d-sa, căci pentru aceasta îi lipsește și curajul, d-sa a insultat pe mulți, dar nu ne aducem aminte să-și fi susținut vr'odată bărbătește insultele“.

Această infamie e vrednică de bandiții condeului, cari prostituiază zilnic în „Tribuna“ limba românească. Dacă ei nu doresc să se răfuiescă definitiv cu mine, doresc să mă răfuiesc eu cu dânșii. Îi provoc deci pe d-nii Bocu și Schiopul să-și dovedească afirmarea calomnioasă, ori să recunoască, că insultându-mă și calomniându-mă pe mine, au fost victimele unei nefericite forțe majore, a obiceiului lor de a minți, calomnia și mistifica, în care caz o să-i iert, dupăce „naravul din fire n'are le-cuire“.

Iar cât privește coada mea de păun, să ia d-lor la cunoștință, că deși câte un tâlhar i-ar smulge câte o pandă din coadă, păunul tot păun rămâne, căci ea crește la loc, oricât bandiții i-ar ciupi coada.

Dr. Alex. Vaida-Voevod.

Chestia confiscării publicațiilor românești în Ungaria

Interview cu d. deputat dr. Alex. Vaida-Voevod

Distinsul nostru deputat, domnul dr. Alexandru Vaida-Voevod a binevoit a acorda un interview corespondentului ziarului „Adevărul“ din București asupra confiscării publicațiilor românești în Ungaria. În acest interview se indică acele măsuri, cari ar avea mai mult efect pentru a împiedeca actele volnice ale guvernului, în chestia publicațiilor românești din Ungaria.

Interviewul a decurs în modul următor:

Nu ați socoti de folos, — întreb pe valorosul deputat — ea și la budgetul ministerului de comerț să luați cuvântul, în chestia retragerii debitului postal publicațiilor de tot felul din România.

„Da, aș putea s'o fac, — răspunde d. deputat Vaida. Ar fi lucru foarte lesne. Dar mă întreb: Oare noi deputații români din camera ungară suntem chemați să facem aceasta? Se cuvine oare, ca noi să luăm apărarea unui stat suveran, cum este România, care, slavă Domnului, e singur în stare să-și apere autoritatea și drepturile jignite ori știrbite. Cred, că ar fi o grandomanie din partea noastră ca să ne amestecăm în politica externă a României, când știm destul de bine, că ea are un conducător atât de iscusit, pe bătrânul

DEMETRIU SBOROȘTIAN CROITOR PENTRU BĂRBAȚI

C a r a n s e b e ș, Strada Episcopiei (Casele proprii).

:: Ține permanent în depozitul său, noutăți din toate stofele. ::

Am onoare a încunoștiința p. t. Onor. public din Caransebeș și împrejurime, în vederea apropiatului sezon de toamnă și iarnă, că țin în depozitul meu, în mare alegere cele mai nouă și mai variate stoffe pentru costume, și stau la dispoziția clientelei mele cu bogate colecții de mustre. Mă nuzuesc continuu a-mi servi solid clienții și a le imbia numai ce e mai nou.

rege Carol, cel mai înțelept dintre suveranii Europei, pentru care am cea mai mare admirațiune și cea mai adâncă venerațiune!..

„Nu se poate dar cere dela noi — urmează domnul deputat dr. Vaida — ca să dăm orientări politice externe a statului român, sau ca să impunem guvernului ungar să aibă o atitudine mai corectă în chestiuni de reciprocitate, când e vorba de raporturi culturale între România și Ungaria.

„Are țara românească un ministru de externe, un parlament, o presă, un sindicat al ziaristilor, o opinie publică, — așa dar atâția factori puternici și decisivi, cari ar putea cu mai mult succes impune stăpânirii ungare, să respecte scrisul românesc, să nu mai confiscă cărțile și ziarele ce vin din România, să nu mai retragă debitul poștal până chiar și organului guvernului român „Epoca“, care trebuie să între în Ungaria sub alt titlu: „Raiul“!

Și care ar fi primul lucru ce s'ar putea face în România, în privința aceasta, ca să ducă la rezultate practice imediate? — întreb eu:

Din motive ce le vei înțelege singur, nu eu voi da indicii și orientări factorilor ce ți-am înșirat mai sus. Pe noi ne doare, văzând că prestigiul României este atât de puțin validat, și apoi noi simțim în permanență o pierdere morală prin răpirea și confiscarea continuă a scrisului românesc. Dacă factorii de mai sus, ar voi și dacă ar fi conștienți de faptul că de mult e jignit prestigiul României, de sigur că ar găsi atunci mijloacele și căile ca în cel mai scurt timp să reabiliteze acest prestigiu știrbit“.

„Adevărul“ face apoi următorul comentariu:

Acestea sunt declarațiile importante ce mi le-a făcut d. deputat dr. Alexandru Vaida-Voevod, în chestia confiscării în Ungaria a publicațiilor românești.

Ar trebui ca cele spuse aci de fruntașul deputat român din camera ungară, — să nu aște în România numai o adesiune lăuntrică și tacită, ca cea ce propune d. dr. Vaida să nu fie numai o speranță dragă, o credință inertă a unor cercuri din România, ci totul să fie tradus în fapte. De s'ar organiza meetinguri aprige câteva săptămâni în șir în principalele orașe ale României, de s'ar protesta energic și fără încetare în întreaga Românie contra confiscării de către administrația maghiară, a publicațiilor românești, nu numai a celor destinate pentru Ungaria, ci și pentru Austria și Germania.

Dacă alături de această manifestare a opiniei publice din România s'ar porni și o acțiune din partea sindicatului ziaristilor și altă acțiune în parlamentul român — s'ar vedea atunci fără întârziere roadele acestei mișcări.

Războiul italo-turc

O situație inexplicabilă.

Viena. — Aci circulă știri senzaționale asupra Italiei. Unii afirmă că regele ar fi fost omorât, alții că ar fi izbucnit revoluția poporului contra războiului, alții apoi cred, că a avut loc o ciocnire între flota italiană și cea austriacă sau că flota engleză a ocupat Dardanelele pentru a împiedeca blocarea lor de către italieni.

Ambasada italiană este asaltată de întrebări. Ea nu știe însă nimic.

Originea acestor știri este necunoscută, probabil că se datorește faptului că guvernul italian a întrerupt de ieri noapte orice legătură telefonică și telegrafică cu străinătatea.

Chestia blocării Dardanelelor.

Roma. — Presa italiană este foarte iritată de amestecul Rusiei în această chestie.

„Giornale d'Italia“ scrie că blocarea Dardanelelor n'ar lovi în interesele puterilor neutrale, așa că acestea, dacă vor împiedeca blocada, înseamnă că vor călca neutralitatea.

Se poate, spune ziarul, că Italia să nu aibă intenția de a bloca Dardanelele, dacă însă va sosi momentul în care Turcia va trebui lovită drept în inimă ca să fie constrânsă să încheie pacea, atunci Italia nu va ține cont de interesele străine.

Tot astfel vorbește și „Corriere d'Italia“.

*

Paris. — Se confirmă știrea că odată cu Rusia a protestat și Franța contra planului Italiei de a bloca Dardanelele.

Aceasta pentru motive comerciale, căci Dardanelele nu sunt numai turcești, ci sunt și singura ieșire a Rusiei, României și Bulgariei.

Se crede în cercurile diplomatice de aici că Italia a renunțat la proiectul său.

Intărirea garnizoanelor de pe coasta Tripolisului.

Tripolis. — Dupăcum se afirmă, e vorba ca în urma ocupării pozițiunii dela Sidi-Bahra, alte puncte importante de pe coastă vor fi prevăzute cu garnizoane militare puternice.

Un amănunt nostim.

Viena. — Motivele invocate de Rusia pentru ca să împiedice blocarea Dardanelelor se întemeiază exclusiv pe articolul 3 al tratatului dela Londra, din 1871, care zice, că marea Neagră este și rămâne deschisă marinei comerciale a tuturor națiunilor, ceea ce, firește, devine imposibil dacă Dardanelele ar fi blocate.

Un detaliu interesant este, că acest articol a fost introdus în tratatul dela Londra de către Italia și cu redactarea propusă atunci de către dânsa.

Vase grecești sechestrate.

Roma. — Din Benghazi se anunță, că un torpilor italian a sechestrat în golful Sulum două mari corăbii cu pânze călătorind sub pavilion grecesc.

Când vasele cu pânză zăriră venind asupra lor torpilorul italian, ele încercară să fugă și marinarii de pe ambele vase începură să arunce încărcătura în mare.

Încărcătura cuprindea 200 de lăzi cu arme Mauser, munițiuni, baionete și tunuri.

*

Roma. — După cum se anunță din Benghazi comandamentul italian de acolo a interzis pescuitul în apele Cyrenaice.

Pescarii de acolo sunt în cea mai mare parte musulmani din Creta cari, din cauza participării Italiei la protectoratul asupra Cretei, au motive deosebite de ură contra Italiei.

Sub pretextul de a pescui, ei fac contrabandă de războiu în favoarea trupelor turcești.

Declarațiile lui Kiamil-pașa

Berlin. — Kiamil-pașa fiind interviewat de ziarul „La Verité“ din Porto Said asupra războiului italo-turc, a declarat, că situația reală a momentului actual nu se poate ști, dar se poate afirma, că războiul nu se va sfârși decât cu moartea ultimului soldat turc în apărarea pământului otoman.

Niciodată guvernul turcesc nu va primi să încheie o pace bazată pe principiul renunțării la suzeranitatea sa asupra provinciilor pe cari Italia vrea să le ocupe.

Chiar dacă guvernul ar înclina să ia o astfel de hotărâre, totuși populația din Tripolitania și Cirenaica nu se va supune.

Franța a luptat patruzeci de ani spre a supune Algeria. Cât despre Tripolitania, va trebui un timp și mai lung.

Întrebat apoi asupra scopului vizitei sale și a principelui moștenitor turc la regele Engliterei, Kiamil-pașa a refuzat să facă declarațiuni. Cât despre vreo înțelegere cu tripla-alianță, Kiamil-pașa a răspuns în mod evasiv, zicând că în orice caz despre asta nu se va putea vorbi decât la sfârșitul

războiului. A declarat în sfârșit, că e prea satisfăcut de primirea afabilă a regelui George.

Incidentul austro-italian

Viena. — Știrile oficiale sosite din Italia declară ca inventată știrea cu privire la bombardarea vasului „Martha Washington“.

Vasele italiene se aflau la o distanță de 100 de mile de punctul în care se spune că ar fi avut loc bombardarea.

*

Viena. — „Politische Korrespondenz“ află din Roma, că bombardarea vaporului austriac „Martha Washington“ e cu neputință să fi fost făcută de flota italiană, care se afla la o depărtare de sute de kilometri.

O luptă decisivă la Tripolis.

Roma. — „Giornale d'Italia“ află din Tripolis:

Alaltăieri a început mișcarea ofensivă a generalului Caneva, în contra inamicului.

Succesul Italianilor este decisiv pe toată linia.

Recunoașterile din cursul ultimelor zile și informațiunile aviatorilor italieni au dat amănunte precise asupra forței și mișcărilor turcilor și arabilor.

Din această cauză comanda a hotărât marșul definitiv pentru izgonirea inamicului din Oază.

Atacul s'a dat pe trei fronturi în același timp.

Amănunte asupra luptei din Tripolis.

Roma. — Ziarul „Messagero“ anunță din Tripolis că brigada generalului Navall Rocca, întărită cu două baterii la flancul stâng și două baterii la flancul drept și două escadroane de cavalerie, a înaintat pe șoseaua de caravane dintre Bumeliana și Ghebel împotriva pozițiunii Ainsara.

Infanteria turcă care se apropia fu primită cu un foc nutrit.

Bateriile italiene din retranșamentele dela Marabut, Mesri și Schiaranavia, sub comanda generalului Cervi și a colonelului Romagnoli, au bombardat de asemenea pe dușman.

După ce a străbătut de-acurmezișul șesul. aripa stângă a început să bombardeze școala de agricultură.

Centrul infanteriei a respins printr'un violent foc pe dușmanul stabilit în tranșeele de pe înălțimea Ainsara.

După ocuparea școalei de agricultură, a avut loc un asalt împotriva Mesri.

Apărătorii portului atacați de artileria italiană, a trebuit să cedeze asaltului, și fortul a fost ocupat apoi de un batalion de infanterie.

Divizia generalului Chaurand a părăsit deasemenea pozițiunile sale din tranșee și a înaintat împotriva liniilor dușmane.

Împotrivirea dușmanului va fi în curând zdrobită.

*

Roma. — În raportul asupra luptei care a avut loc alaltăieri la Tripolis se accentuează în special asupra vitejiei trupelor italiene în atacul cu baioneta asupra fortului Henni.

Perderile turcilor sunt foarte mari. Numărul prizonierilor este de asemenea considerabil.

Svon despre asasinarea sultanului Turciei

Budapesta. — La bursa din Budapesta s'a răspândit luni știri, că sultanul Mohamed V a fost arestat.

Amănunte lipsesc.

Puterile nu intervin pentru pace

Viena. — Contra aserțiunilor de azi ale presei vieneze cari vorbesc de o pace apropiată, pot afirma din sursă sigură cum că, cu prilejul discuțiilor dintre puteri provocate de Rusia privitor la chestia neutralității Dardanelor, acestea au luat în discuții și partea diplomatică a întregii chestiuni italo-turce și au hotărât să nu intervie în nici un fel pentru pace decât atunci când atât Italia cât și Turcia o vor cere.

— Așa fiind, deci, multă vreme încă nu va putea fi vorba despre pace.

Un vas italian în fața Beiruthului

Bieruth. — În ultimul timp s'a semnalat în dese rânduri apropierea vaselor de războiu inamice.

Acum se confirmă, că astănoapte un torpilor italian a venit până în fața portului și a schimbat semnale cu vaporul francez „Cambeta”.

O agentură de vapoare de aci primește o telegramă după care blocarea Beiruth-ului este iminentă.

Vase de poliție în Dardanele

Constantinopol. — Spre a menține ordinea și a liniști spiritele populației neliniștite de șovonurile despre o acțiune iminentă italiană, guvernul a hotărât să trimită în Dardanele 15 vase de poliție.

Unde-i Enver-bey eroul revoluției turcești?

Roma. — „Tribunei” într-o telegramă din Cairo i-se comunică următoarele:

„Enver-bey, faimosul maior, se plimbă nesupărat dela Alexandria la Cairo, telegrafind mereu la Constantinopole câte o nouă mare victorie la Derna ori la Bengazi”.

Mai departe telegrama se ocupă de ușurința cu care turcii își transportă contrabanda de război prin Egipt și de îngăduința autorităților egiptene cari nu respectă obligațiile strictei neutralități.

CORESPONDENȚE

DIN ITALIA

Roma

— 24 noemvre n. 1911.

Cât va dura cucerirea Tripolitaniiei? — Școlarii italieni și războiul cu turcii.

E mai bine de-o lună de când a izbucnit războiul italo-turc și nu se văd deloc semne de pace. Turcii par hotărâți să lupte până la fine și-și fac din populația arabă puternici aliați, iar italienii se simt dator să le răspundă cu cât mai multe gloanțe, încercând să înainteze cât pot mai mult în vilaetul african. Zilele acestea, marele sociolog, Scipio Sighele—s'a întors din Tripolitania cu impresia că cucerirea acestui ținut va dura multă vreme și va da mult de lucru italienilor, cari vor trebui să dovedească multă răbdare, pătrundere și abilitate ca să reușească. Deocamdată trebuie neapărat ca armata italiană să puie stăpânire pe oasă, pentruca cucerirea coastei tripoline să fie o cucerire efectivă. Ocuparea interiorului se poate amâna pe mai târziu și se poate face pe îndelete pe când aceea a oazei, ori câte sforțări și sacrificii ar costa, e o datorie imperioasă pentru Italia atât față de sine însăși cât și față de lumea întreagă.

Și dacă nu e posibilă înaintarea imediată din pricina ploilor, Scipio Sighele e de părere să se evite hărțuile zilnice cari fac să se piardă inutil forțele militare, ci mai bine să se caute a se construi barăci în cari soldații să se poată adăposti pe timpul intemperțiilor, pentru ca ploaia, vântul și frigul să nu aducă vre-un rău tineretului, care a dat până acum dovadă de atâta eroism...

Nu e țară în care entuziasmul pentru război să fie mai puternic ca în Italia. Dela lucrătorul de rând și până la diplomatul cu mânuși se observă acelaș dor de luptă și de izbândă. O dovadă mai mult de dragostea cu care merg la război tinerii italieni o face zilnic corespondența ce aceștia trimit de pe câmpul de luptă la ai lor. Toți își arată mulțumirea că le-a fost dat să facă parte dintr-o campanie atât de însemnată ca cea tripolitană, și îndeamnă care pe părinți, care pe iubite sau pe prieteni să fie mândri de chemarea lor.

Războiul contra turcilor a avut răsunet și printre micii școlari. Astfel se povestește că la Brindisi copiii, după ora clasei se adunau în piața orașului și acolo, împărțiți în două tabere: turcii și italienii se luau la luptă. Lucrurile au ajuns la urechea poliției, care transportându-se pe câmpul de război, a găsit vre-o patruzeci de răniți. Cronica nu ne spune însă dacă cei căzuți făceau parte din armata italiană sau din cea dușmană... De un lucru suntem asigurați și anume că bravilor micuți după corecțiunea ce li-s'a aplicat de Direcția școlai și de respectivii părinți, le va trece de aci înainte pofta de a se mai juca „de-a soldații”...

Tiberinus.

DIN ȚARA

Blaj

— 27 nov. n. 1911.

Concertul teologilor. — Oameni și fapte. — Petiția dela Vinț.

Dela grandioasele serbări artistice de astăvară Blajul nu a mai avut ocazia să guste farmecul unor astfel de clipe artistice — până la concertul, care l-au aranjat duminică în 26 a. l. c. teologii din loc. Un concert excelent, care a mulțumit chiar și gusturile cele mai rafinate. Programul bogat și ales a fost executat cu multă măiestrie sub conducerea mult promițătorului și tânărului compozitor Ion Bacău teolog de anul IV, care a știut forma din tinerii teologi un cor, care ar face cele mai bune impresii chiar și în cele mai de seamă orașe ale noastre.

În prezența unui public ales — concertul se începe cu „Imnul Astei” de J. Mureșianu executat de cor cu acompaniamentul orchestrei teologilor, entuziasmând publicul. Într-o atmosferă plină de taine și sentimente de pietate — urmează celebra compoziție religioasă alui G. Muzicescu. (Concert psalm.) care a înălțat sufletele. D. Emilian Cosma, teolog anul IV, cântă cu sentiment o doină de pe Jiu, fiind aclamat cu căldură. Acompaniamentul la pian l-a ținut distinsa pianistă d-soara Lucia Mureșianu, fiica maestrului Mureșianu, care în semn de admirație a primit o frumoasă și prețioasă cunună de flori. D. Liviu Stupineanu s'a dovedit un violinist, care știe să mânuiască cu eleganță arcușul. A cântat cu mult succes „Ciobanul” cunoscută și fermecătoare doină, care încântă de atâteaori publicul nostru.

„Dorul”, cântec poporal aranjat pentru cor de Ion Bacău a plăcut foarte mult. Solo l-a susținut d. George Pataky-Văleanu teolog anul II, un elev al maestrului Mureșianu care a încântat publicul storcând aplauze entusiaste. La insistența întregului public, „Dorul” s'a bizat. Hora „Rosmarinul” de M. Margaritescu executată cu multă precizie de orchestra teologilor, a plăcut mult și a fost răsplătită cu căldură. Urmează corul cu două cântări populare de I. Vidu: „Ștefan Domn cel mare” și „Soacra” a plăcut mult.

D. George Pataky Văleanu debutează cu succes, în rolul „Meșterul Manole” din mănăstirea Argeșului a maestrului Mureșianu. L-am admirat cu toții, cât de perfect a știut să se achite într'un rol atât de greu, într'un rol, care a câștigat reputația de mare cântăreț a d-lui Corfescu — în Ardeal. Iar ce privește cele două cântări, „Ciobanul” și „Prinde-mi-te-aș”, le-a cântat cu multă gingășie, stăpânind cu vocea d-sale de bariton liric — întreagă sala. A fost aplaudat călduros. Urmează — „Reintoarcerea acasă” una dintre cele mai strălucite bucăți d-ale maestrului Iacob Mureșianu. Piesa aceasta e un mărgăritar în literatura muzicală, românească. Să trăiască iubitul nostru maestru! Concertul se încheie cu marșul „Iusti Marș” de Ion Bacău, bravul dirigent al corului.

După concert până cătră miezul nopții se joacă câteva jocuri sociale în cea mai bună dispo-

ziție, în timp ce orchestra în frunte cu teologul absolvent Alexandru Andrea răscolește amintiri și chipuri dragi...

Târziu în noapte, publicul s'a depărtat încântat de prestațiile reușite, cari le-a oferit corul și orchestra teologilor din Blaj, ducând cu sine cele mai frumoase impresii, dela acest concert.

*

Un simplu lucru însă totuș nu trebuie tăcut. Cred, că o acțiune pornită cu un atât de mare avânt al tineretelor — de către apostolii de mână ai satelor — ar fi trebuit sprijinită cu și mai multă căldură, cum de fapt s'a sprijinit concertul de acum din 26 noembrie. Căci, s'o spunem, s'a observat absența celor mai multe familii fruntașe din Blaj și meseriașii încă cu puține excepții — nu au participat la concert.

Un lucru ca acesta desigur a produs o legitimă mâhnire, căci se vorbea că multe familii mai bucurose au renunțat la concert și au preferit — cinematograful — dela Univers, care și-a ținut producțiile tot în acelaș timp cu concertul teologilor. Un lucru de regretat, dar sper, că blăjenii, cari au dat de atâtea ori o dovadă vie despre caldă îmbrățișare a tot ce e românesc — pe viitor vor ști să îmbrățișeze mai cu căldură pornirile atât de avântate ale teologilor din Blaj, — cari cu prilejul acesta au dovedit publicului, cât de sublim își înțeleg chemarea acești visători entuziaști ai neamului nostru.

*

Terminându-se desbaterea petiției dela Vințul de jos, la curtea de castie, se așteaptă cu mult interes sentința dela 7 decembrie a Curții de casație, care va avea darul să dovedească întregii lumi culte, cum se înțelege și se judecă dreptatea în țara ungurească, — căci dreptatea e numai pe partea noastră.

Blajul dorește din adâncul sufletului său românesc ca dreptatea să trimită cât mai curând în șirul celor aleși ai noștri pe d. dr. Iuliu Maniu, cel mai iubit fiu al neamului nostru, ca încă un neînfricat luptător să mărturisască adevărul, celor cari nici când nu voesc să vorbească adevărul.

Coresp.

Aiud

— 28 nov. n. 1911.

E lucru cunoscut, că orașul Aiud e o fortăreață tare a maghiarimii, într'un ținut aproape curat românesc. Din acest motiv ținutul acesta românesc atât în cele culturale, cât mai ales în cele economice, e rămas înapoi și e ocupat și aproape subjugat de străinii, cari își au concentrate mari forțe în Aiud. Dependent de puterea maghiarimii acest jur românesc abia mai poate susține lupta cu elementul străin, de vre-o manifestație românească nici vorbă în situația de acum!

Și-au dat bine seama de toate aceste conducătorii români din acest ținut, cari în timpul din urmă s'au înmulțit chiar în orașul Aiud, — când au luat hotărârea a sări în ajutorul românimii de aici încă de cu vreme.

Despărțământul Aiud-Teiuș al Asociației a început a ținea, fără reclamă mare, prelegeri pe satele din jur. Sperăm, că acest lucru îl va continua și în viitor.

S'a discutat și s'a luat hotărâre pentru a înființa în timpul cel mai scurt chiar în orașul Aiud un institut economic-financiar românesc, care să servească interesele economice românești scoțând elementul românesc din mâna străinilor. La această instituție românească s'a hotărât a se angaja toate forțele românești din ținut, consolidând și închegând în un mănunchiu pe toți românii de bine, cari astfel mai ușor vor putea duce lupta ce-i așteaptă.

E firesc, ca această acțiune românească să provoace reacțiune din partea contrară. — Nici nu s'a început încă acțiunea românească pe terenul economic, și reacțiunea încearcă deja să ne prevină și să zădărnicească orice nizuință a românilor de a se emancipa de sub jugul străin.

Mai trist e în lucru împrejurarea, că contraacțiunea aceasta se pornește sub firmă românească, având vădita tendință de a zăpăci publicul românesc și a-și ajunge astfel mai ușor țânta sa distructivă.

Fiind pornită această acțiune de distrugere sub firmă românească, ar rămânea necunoscut sco-

pul ascuns al ei, mai ales pentru publicul românesc necunoscător al stărilor de pe aici.

Pentru clarificarea opiniei publice e de ajuns să spunem, că sufletul și inițiatorul acestei contra acțiuni e faimosul dr. Metes Péter, care deși născut din țărani români e dușman pe față a tot ce e românesc și e adictul cel mai plecat al guvernului. Acest domn la alegerile dietale a fost cel mai neprihănit cortes al lui Szász Pál la Ighiu, e secretar al partidului muncii din Aiud, e ales membru al congregației comitatense în lista maghiară și e pretore onorat, numit de prefectul Szász József pentru serviciile prestate la alegerile din Ighiu și Vințul-de-jos. E de prisos să mai adăugăm că acest domn nu se interesează de nimic ce e românesc, nefiind nici membru al Asociațiunii; înconjură societatea românească, dar e binevăzut în societatea maghiară, unde se învârteste des.

Acest român (!) care chiar din motivele de sus, a fost preterat de societatea românească la acțiunea de salvare pornită de românii cinstiți și cu durere pentru soarta neamului, — acest domn Metes Péter umblă acum să ne spargă rândurile, să ne divizeze forțele prin uneltiri și acțiuni cu scop ascuns, cărora le dă pentru orbirea lumii chiar caracter românesc.

Așa cearcă legături cu bănci românești și umblă să câștige pe unii preoți români din jur, pentru a ne preveni și a înființa înaintea noastră o bancă românească.

Băncile române și preoții români din jur să ia bine seamă! Nu vă dați concursul ce vi-l cere omul acesta, ca să se folosească de el în contra a tot ce e adevărat românesc.

Raportor.

INFORMAȚIUNI

Arad, 30 noembrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță neînsemnată schimbare de temperatură și pe alocurea ploii.

Prognostic telegrafic: vreme moderată, pe alocurea ploii.

Temperatura la amiază a fost de 6.5 Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor. 11.84
" " maiu	" 11.72
Secară pe aprilie	" 10.39
Cucuruz pe maiu	" 8.47
Cucuruz pe Iulie	" 8.52
Ovăs pe aprilie	" 9.88

Cazul Vernescu

"Tribuna" în numărul ei de azi publică o scrisoare, ce zice că ar fi primit dela d. Alex. Șt. Vernescu, fost membru în redacția noastră.

Scrisoarea d-lui Vernescu ar fi următoarea:

"Stimate d-le Redactor!

Martiragiul meu dela "Românul" s'a sfârșit! Mi-a rămas însă regretul că n'am putut să strâng mâna prietenește, la plecare, confrăților dela "Tribuna".

Am primit să fiu instrumentul meschinăriilor lui Goldiș, pentru că eu sunt corect în orice serviciu aș fi angajat. Mai târziu însă, după ce am cunoscut mai bine oamenii și am înțeles situațiunea amânduror grupărilor, a început să mi-se deslușiască iadul în care mă aflam.

Cred că impresiile mele asupra aceea ce se cheamă "partidul național român din Ungaria și Transilvania" ar aduce o lumină pentru cititorii români. Și simt o necesitate sufletească să vă fiu de aci înainte colaboratorul D-voastră.

Primiți etc.

Alex. Șt. Vernescu".

Cu o zi mai înainte, în ziua plecării sale din Arad, același d. Alex. Șt. Vernescu, după ce nu mai exista absolut nici o legă-

tură între redacția noastră și d. Alex. Șt. Vernescu, adresează directorului nostru următoarea scrisoare:

25 nov. n. din gară.

Iubite d-le Goldiș!

Impins de fel de fel de vânturi n'am mai avut răgaz să mă mai întâlnesc cu d-voastră. Din "Femina" ce fusese mai de seamă era tradus în "Tribuna" de duminică. Era ca la bagatelurile ce mai rămăseseră să adaug eu ceva. — dar n'am găsit dispoziția. Pentru sâmbăta viitoare însă vă trimit din București — și apoi oricând printre celelalte voi trimite și cronică feminină.

Duminică și luni voi face un popas într'un sat din Ardeal și mercuri voi fi în București. Vineri veți primi dela mine și apoi regulat manuscrise.

Vă rog să primiți etc.

Alex. Șt. Vernescu.

Afară de această scrisoare publicăm și următorul script al d-lui Alex. Șt. Vernescu:

"Am primit dela Administrația ziarului "Românul" suma de 325 cor. (treisute douăzeci și cinci coroane), pentru care sumă mă oblig a colabora la "Românul" pe timpul determinat de d. director V. Goldiș, care mă va anunța, când se isprăvește acest angajament și dacă va mai urma sau nu.

Al. Șt. Vernescu.

Arad, 24 nov. 1911.

La scrisorile de mai sus noi nu mai adăugăm nimic, ci lăsăm toată afacerea asta, absolut fără însemnătate, în judecata obștei cetitorilor, iară d-lui Alex. Șt. Vernescu prin aceste șire d. V. Goldiș îi face cunoscut, că nu mai reflectează la colaborarea sa, ci îl somează să restituie administrației ziarului "Românul" suma de 350 cor., în caz contrar va purcede în contra d-sale pe calea legii.

Domnul cu "bunul simț". "Floare a sufletului, răsarită din armonia desăvârșită, dintre creier și corp, sau dintre intelect și vitalitate, bunul simț este simțirea simțirilor, este cineva aparte și independent în ființa noastră, care observă, controlează și dispune de mișcările noastre, creindu-ne norma purtării, atât față de lume, cât și față de noi înșine. A avea deci bun simț, înseamnă a-ți da seama de toate actele vieții tale și a înțelege ce e bine și ce e rău; ce e ărit și ce e frumos...."

Sunt multe specimene de oameni lipsiți de bunul simț și asupra lor se poate vorbi foarte mult. Un exemplu:

"...Cutare individ (acest specimen e parvenitul), străbate, ajutat de împrejurări, până ajunge la o situație mai bună. El nu mulțumește atunci lui Dumnezeu de norocul prins. El se face despot.... și obraznic.

"...Dintr'o ochire găcești pe cel lipsit de bunul simț, trădându-se printr'o singură manifestare, printr'o singură atitudine. Omul acesta n'are nimica sfânt. El e infumurat și încăpăținat până la moarte. El se crede în fața tuturor mai mare, crezând, că nimeni nu-l poate întrece în ori și ce direcție. Într'un cerc unde se discută ceva își impune părerile lui, oricât ar fi ale altuia recunoscute de bune și oricât ar fi ale lui de stupide...."

"Însăld în dreapta și în stânga, cât are nevoie, crezând că lumea întreagă e datoare să sacrifice pentru el tot ce poate și ce nu poate, că e datoare să-i ofere lui îndată serviciile, el nedând în schimb decât tupeul lui...."

"...Cu cât ar avea mai multă cultură cu atât e mai periculos, căci el poate masca lipsa bunului simț prin ipocrizie care neputând fi demascat de către unii oameni cinstiți, aceștia cad victime în felurite moduri. (Din articolul "Bunul simț" apărut în nr. 34 al "Românului" din condeiul lui Alex. Vernescu.

Când acest "specimen de parvenit" lipsit cu desăvârșire de bunul simț, publicase rândurile de sus, nu știam că duminică și-a dat icoana sufletului său desechilibrat....

Îi suntem recunoscători, că ni-a oferit prilejul trist pentru d-sa, să cunoaștem tipul parvenitului în realitate.

Gigant.

Sfântirea școalei din Lugoj. Noul edificiu al școalei confesionale gr.-or. rom. din Lugoj, — cuprinzând 9 sale mari, 3 camere spațioase și două bazine — s'a sfințit duminică trecută de către P. S. Sa episcopul Caransebeșului dr. E. Miron Cristea, cu pompă deosebită. Episcopul a sosit de sâmbătă seara la Lugoj, întâmpinat cu mare dragoste de un public numeros. La gară a fost bineventat de d. protopr. dr. G. Popovici și de președintele comitetului parohial dr. D. Florescu. Publicul imens i-a făcut mari ovățiuni și o frumoasă retragere cu

torțe, dându-i corul Reuniunii o serenadă: "Răsunetul Ardealului", "Lugojana" etc. Economul G. Rusalin i-a adus din acest prilej salutul lugojenilor. Duminică dimineața s'a săvârșit sf. liturgie, la finea căreia P. S. Sa a rostit o frumoasă vorbire plină de învățături și sfaturi prețioase pentru credincioși. Apoi s'a stropit noua clădire cu aghiasmă. A rostit un discurs d. dr. Valeriu Branice și înainte de masa luată în cerc restrâns la d. protopop dr. G. Popoviciu, s'a subscris și s'a zidit la temelie clădirii următorul act comemorativ:

"În numele Tatălui, al Fiului și al Duhului sfânt a sfințit cu mare asistență P. S. Sa Episcopul dreptcredincios al Caransebeșului dr. E. Miron Cristea, la 13 26 noembrie anul dela nașterea Mântuitorului lumii 1911. Pe timpul glorioasei stăpâniri a Înălțatului Împărat și Rege apostolic Francisc Iosif I, acest edificiu zidit întru luminarea neamului românesc și întărirea credinții strămoșești, de comuna bisericească gr.-or. română a Lugojului din jertfa insufletită a credincioșilor săi, păstorind provincia mitropolitană a românilor gr.-or. din Ungaria și Transilvania I. P. S. Arhiepiscopul și Mitropolitul Ioan Mețianu, protopresbiter al tractului Lugoj, fiind P. On. domn dr. George Popoviciu, prezident al comitetului parohial al Lugojului d. dr. Demetriu Florescu și epitropi ai marelui biserici gr.-or. române din Lugoj credincioșii: Vasile Dobrin, Ioan Frențiu, Vasile Vișan și Ioan Mondir.

Intru amintirea de veci a serbării sfințirii acestui edificiu, subscris-am noi cei de față, precum urmează....

Cu trenul de 4 d. a. P. S. Sa episcopul s'a întors la Caransebeș.

Dela comisiunea europeană danubiană. Din Galați vine știrea, că în ședința de luni a comisiunii europene danubiene, prezidată de d. Browns, în urma propunerii delegatului român, d. Duiliu Zamfirescu, s'a hotărât tăierea podului Tulcea și aruncarea în aer a pietrei, care produce vârtejuri, periclitând navigația.

S'au votat 400 mii lei, pentru studierea acestei chestiuni.

Toată lucrarea va costa un milion și jumătate lei.

Irinel, noua piesă a d-lui Delavrancea se va reprezenta pentru prima oară la Teatrul național din București, la începutul lui decembrie, în folosul unei societăți de binefacere.

Moartea criticului Ludwig Pietsch. Decanul ziaristilor din Berlin, criticul de artă dela "Vossische Zeitung", Ludwig Pietsch a încetat din viață azi dimineață la locuința sa.

Cadavrul său va fi ars, probabil mâine, vineri, la Crematorium-ul dela Gotha.

O statuie lui Vasile Conta. Marele colegiu universitar din Iași va fi convocat zilele acestea pentru a hotărî o subscripție și alte fonduri în vederea ridicării unui bust lui Vasile Conta. Se vor ținea în acest scop mai multe conferințe în Iași.

Cea dintâiu o va ținea d. Maiorescu; vor urma apoi conferințele d-lor Dissescu, Delavrancea, Vlahuță, Bujor și dr. Zosin.

Decorarea d-lui C. Dissescu. În urma propunerii directe a ministrului de externe al Franței, președintele republicii franceze, d. Fallieres, a conferit fruntașului român d-lui C. Dissescu prin decretul din 23 octombrie, înalta demnitate de comandor al Legiunii de onoare.

Luni dimineață însuș Excelența Sa d. Blondel, ministrul Franței în București, a remis d-lui Dissescu însemnele înaltei decorățiuni.

Un deputat expulzat din cercul său electoral. Fostul deputat croat Bude Budesawlievici care a ținut duminică o întrunire electorală în cercul său, a fost expulzat de jandarmi, cu toate protestările lui.

Expulzarea și atacarea dreptului său de imunitate vor forma obiectul unei interpelări în cameră.

Reorganizarea armatei grecești. Planul pentru reorganizarea armatei grecești elaborat de instructorii francezi a fost prezentat camerei. Planul

cuprinde înființarea unei a cincea divizii. În același timp s'a prezentat și planul instructorilor de flotă englezi care cuprinde construirea a unui mare număr de torpiloare.

Contramandarea vizitei regelui Petru la Budapesta. În dezbaterile ședinței de luni asupra bugetului în scupcina sârbească, deputatul progresist Perici a făcut o apropiere fantastică între contramandarea vizitei pe care avea s'o facă regele Petru la Budapesta și proiectul de căsătorie al principesei Elena.

Primul ministru Milovanovici s'a văzut nevoit să declare în mod categoric că aceste alegațiuni nu corespund adevărului.

Deputatul Perici susținea anume că contramandarea vizitei a avut loc în urma intervenției Rusiei la Belgrad, după care curtea rusească, ca recompensă pentru atitudinea Serbiei a dat învoirea la căsătoria marelui duce Constantin cu principesa Elena.

Dupăcum se știe, vizita n'a fost contramandată din motive politice ci din pricină că M. Sa împăratul Francisc Iosif era bolnav.

Protestarea imediată a primului ministru Milovanovici împotriva aserțiunilor deputatului Perici a fost primită cu satisfacțiune de scupcină.

Teribila foamete în Rusia. Situația locuitorilor din ținuturile Volgei, în Rusia, bântuite de foamete, este disperată, cu atât mai mult cu cât acțiunea de salvare a guvernului a întârziat prea mult. Lucrările publice întreprinse de guvern în acest scop nu sunt suficiente, căci majoritatea locuitorilor bântuiți de foamete nu găsesc de lucru.

În mai multe sate locuitorii și-au vândut încă de mult toate cerealele, fiind nevoiți a se hrăni acum cu carne de cal, de câini și cu pâine din scoarță de lemn. În unele sate locuitorii se împărtășesc la biserică cu cele sfinte, iar d'aci se duc acasă ca să moară.

Demonstrația din Lisabona. Poliția din Lisabona a interzis la două chinezoaice să-și exercite meseria lor de șarlatani medicali.

Mulțimea adeptă a chinezoaicelor silindu-se să obție admiterea lor, autoritățile le-au expulzat peste graniță.

Din această cauză mulțimea a organizat o mare demonstrație în timpul căreia, autoritățile au fost insultate și cavaleria atacată cu pietri.

În cele din urmă mulțimea a fost risipită de trupe.

Moartea dnei Jeana Radu Văcărescu. Din București vine știrea, că, marți dimineața a încetat din viață, în vila Văcărescu dela șosea, d-na Jeana Radu Văcărescu, soția dlui R. Văcărescu, deputat și fiica dlui Ion Labovary, ministrul domeniilor.

Moartea d-nei Văcărescu a provenit din cauza unei boli de scarlatină.

Societatea acad. teol. „Academia ortodoxă din Cernăuți“ și-a ales la adunarea generală ordinară din 23 noembrie st. n. a. c. pentru al XXVIII-lea administrativ următorul comitet:

Președinte: Procopie Jitariu; vice-președinte: Ioan Creangă; secretar I: Ion. R. Cazacu; secretar II: Ioan Suci; casier: Erast Hostinc; bibliotecar: Gh. Berariu, senior; controlor: Grigore Agapie; econom: Valerian Bocancea. Membru fără funcție: D. Voevidca. Comisia revizuitoare: Președ. Victor Percec, adlați: V. Hahon și I. Junca. Secția literară: Preș. Al. Lanivski; referent: Iustin Bunescu; substituit: Ionel Dobrinescu. Secția muzicală: Președ. D. Voevidca, refer. Ax. Mițan; bibliotecar: Gr. Agapie.

Aviz. Aducem la cunoștința publică și a stimateților noștri bărbați de încredere și clienți, că cu ziua de 1 octombrie a. c. atât Centrala, cât și filialele noastre au încetat a fi reprezentante generale ale societății de asigurare „Donau“ (Dunărea). Afliam de cuvântă a da acest aviz, fiindcă

după informațiile ce avem, de numele institutului nostru s'a făcut uz și după încetarea legăturilor dintre noi și „Dunărea“, în scopul acvirării de asigurări pe seama acestui din urmă. *Diracțiunea.*

Statistica universității din Budapesta. Din almanachul de pe anul șc. 1910-11 aflăm, că în anul trecut a fost frecventată universitatea din Budapesta de 7547 de studenți. Numărul acesta se repartizează pe diferitele facultăți în modul următor: la teologie 95, la drepturi 3780, la medicină 2171, la filosofie 1170; afară de aceștia la cursul de farmaciști 331 ca studenți universitari extraordinari. Un tablou al studenților după naționalitate nu aflăm în rapoartele ziarelor maghiare (și poate nici în almanach) deoarece așa ceva, după concepția maghiară, ar fi în contra ideii de stat maghiar. După confesiune găsim 3142 rom. catolici; 2512 ovrei; 856 reformați; 576 de confesiune augustină; 233 greco-orientali, în majoritate români; 187 greco-catolici, partea cea mai mare români, 30 unitari și 11 fără confesiune.

Turburări studențești la Barcelona. Studenții dela clinica spitalului dela Barcelona, au organizat o demonstrație contra ziarul „Progresso“ care a publicat un articol insultător la adresa lor.

Poliția intervenind a fost atacată cu pietre și focuri. Poliția a răspuns și ea cu focuri. Sunt răniți de ambele părți. Universitatea a fost închisă. S'au făcut numeroase arestări.

Conferințe pentru meseriași din Blaj. În 19 l. c. s'au început la casina română din Blaj obișnuitele conferințe pentru meseriași. Cea dintâi a ținut-o d. profesor Al. Ciura, despre cartea lui Iorga: *oameni cari au fost*. Iar domnișoara Miți Pop a declamat foarte frumos două poezii. În 26 l. c. s'a ținut a doua conferință. A vorbit d. profesor Simion Gocan despre *Stilurile în edificare*, însoțită de proiecțiuni cu schiopticonul. Au fost și două declamări. În duminicile următoare se vor ținea alte conferințe.

Interesul mai ales al meseriașilor, căci pentru ei se țin, ar trebui să fie și mai mare.

Dinastia chineză e pierdută. Din Peking se telegrafiază, că familia imperială chineză a fost sfătuită de Juanșikai și de alți credincioși ai curții să se refugieze sau să caute altă scăpare mai demnă, deoarece cauza dinastiei este pierdută.

Administratorii de plăși și cercurile culturale. Din București ni se scrie: Ministerul de interne îndrumază printr'o circulară recentă pe toți administratorii de plăși să dea pe viitor cursul lor învățătorilor în conferințele lor culturale.

Dacă această măsură e înțeleasă așa cum credem că și este apoi dispoziția luată e una din cele mai laudabile.

Prin această circulară administratorii de plăși sunt sfătuiți a lua parte alături de învățătorii satelor la conferințele lunare ale cercurilor culturale. Ei pot contribui în mare măsură la educația cetățenească a țăranilor explicând legile — ceea ce e de un mare folos — dar totodată venind în contact mai apropiat cu nevoile păturei țărănești îi pot fi de un mai mare folos ei cunoscând-o mai de aproape și pot fi de un folos netăgăduit guvernului fiind mai în măsură să-l informeze în diferite probleme pe cari le clarifică prin aceste organe administrative.

Numai să nu se ivească mai târziu tendința de oficializare completă a acestei binefăcătoare activități culturale, datorită inițiativei desinteresate a învățătorilor satelor.

Convocare. Despărțământul Panciova al Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român ține duminică în 10 decembrie 1911 la 2 ore după amiază în localul institutului „Sentinela“ din Satul-nou adunarea cercuală ordinară, la care se invită toți membrii și ceice se interesează de cultura poporului român. Ordinea zilei: Deschiderea și constituirea adunării. Raportul comitetului și al casierului. Disertație despre alcool. Alegerea directorului. Satul-nou în 28 noembrie 1911. Din încredințarea comitetului P. Stoica.

Bibliografie

—x—

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

Carlyle Th. Munca, Sinceritate, Tăcere, pagini alese	—30
Carlyle Th., Eroii	2.—
Panfile T. Țărișoare de aur	—30
Anestin V., În lumea spiritelor, istoria manifestărilor spiritiste	—60
Flamarion, C. Lumen	—60
Verne I., Ocolul pământului în 80 zile, trad. de Leca	1.20
Andersen, Grădina raiului și alte povestiri	—60
Nemțeanu B., O călătorie în lumea albinelor	—30
Ține N. Versuri pentru copii	—30
Wildenbruch E., Invidia, trad. de Nădejde I.	—30
Maupasant, Tare ca moartea, roman	1.20
Russo, Cugetări și amintiri	—30
Demetriad M., Renegatul	—30
Chendi Il., Portrete literare	—30
Organizațiunea învățământului poporal din Ungaria de dr. Baló I., trad. de dr. P. Pipos	3.—
Istoria pedagogiei de dr. P. Pipos	4.—
Herbart și educația prin instrucțiune de Herbart	—60
Curs practic de lucru manual cu figuri explicative de Fl. Ilioasa	—60
Elemente de pedagogie de Conta-Kerubach	4.—
„metodică „ „	3.—
La comande să se alăture și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.	

A apărut

„LA MASA CALICULUI“

Schițe și nuvele

de

Caton Theodorian.

Se găsește la toate librăriile din Ardeal pe preț de 1 cor. 50 fl., sau la autor, București, str. G. D. Pallade 49, în schimbul costului plus 10 fl. porto.

A apărut:

„ȘTII ROMĂNEȘTE?“

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fl. La comande dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Calea Victoriei 107.

Redactor responsabil: Atanaslu Hălmăgian.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Városmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Biron central, stabiliment medical:

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körut 29.

Director-șef: Dr. A. Cosmața.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Se cercă

un candidat de avocat

într-o cancelarie advocațională din provincă.
A se adresa administrației „Românului”.

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, croitor român în Cluj strada Jokai No. 2!

REGATUL ROMANIEI
ARSENALUL DE CONSTRUCȚII

7958/9 Noembrie 1911.

Publicațiune.

De oarece la licitația din Noembrie 1911, nu s'au obținut prețuri avantajoase, se aduce la cunoștința amatorilor că în ziua de 8 Decembrie 1911, orele 9 dimineața, se va ține o nouă licitație în localul acestui stabiliment, pentru aprovizionarea cu:

SERIA I-a.

180000 kgr. oțel pentru corpuri de șrapnele de 88 mm. toleranță de plus 2.6 mm. lungimea barelor 3 m. tol. de plus 30 mm.

14000 kgr. Idem pentru diafragme de 45 mm. tol. de plus 1.3 mm. lung. barelor 3 m., toleranță de plus 30 mm.

30000 kgr. Idem pentru capace de 55 mm. toleranță de plus 1.6 mm., lungimea barelor de 3 m. toleranță de plus 30 mm.

6500 kgr. bare de oțel pentru șuruburi port percutoare de 23.5 mm., bine rotund și fără oxide, lungimea barelor obișnuită.

3500 kgr. Idem pentru capacele degetarului de 28 mm. bine rotund, fața netedă și fără oxide, lungimea barelor obișnuită.

200 kgr. Idem pentru șuruburi de 3.3 mm. toleranță de plus 0.1 mm.

SERIA II-a.

25000 kgr. drugi de alamă presabilă numită „Delta” de 33 mm. toleranță de plus 0.2 mm.

28000 kgr. Idem de 29 mm. toleranță de plus 0.2 mm.

4200 kgr. Idem de 41 mm. toleranță de plus 0.2 mm.

3200 kgr. Idem de 15.5 mm., toleranță de plus 0.05 mm.

1000 kgr. Idem de 12 mm. toleranță de plus 0.05 mm.

280 kgr. sârmă de alamă de 3 mm.

250 kgr. Idem de 4.5 mm.

120 kgr. Idem de 2.5 mm.

300 kgr. Idem de 7.5 mm.

100 kgr. Idem de 1 mm. pentru arcuiri spirale.

250 kgr. bandă de alamă de 33 mm. lățime și 0.6 mm. grosime pentru arcuiri de siguranță.

200 kgr. Idem de 27 mm. lățime și 0.6 mm. grosime pentru arcuiri.

350 kgr. Idem de 45 mm. lățime și 0.5 mm. grosime.

7800 kgr. țeavă de alamă presabilă numită „Delta” de 62 x 48 mm.

2200 țeavă de alamă obișnuită de 11 x 9 mm.

1500 kgr. țeavă de aramă fără sudură de 82 x 74.5 mm.

SERIA III-a.

100000 kgr. plumb în blocuri pentru gloanțe.

300 kgr. bandă de plumb de 19 mm. lățime și 0.8 mm. grosime.

Doritorii de a lua parte la licitație, pot vedea condițiunile caetului de sarcine și cere orice informațiuni, la Arsenalul de Construcții, în fiecare zi de lucru între orele 9 și 11 dimineața.

Preluare de opsătarie.

Am onoarea a aduce la cunoștința onor. public că am preluat

Ospătăria Park

(„Park-vendeglö”).

unde sub conducerea mea să căpătă peste zi în orice timp mâncări bune și beuturi curate. — De serviciu prompt și cu acurateță asigur pe onor. public dinainte și aștept sprijinul onor. public.

Cu stîmă:

Albert Kaiser
ospătar.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărît să deschid în Budapesta un

Birou de Informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministere și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III 19.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte
recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. Telefon 438.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, execută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrisului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DANIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Desfacere de prăvălie!!!

Marfa din magazinul meu voi vinde-o

cu prețuri foarte reduse.

Desfacere autorizată s'a început de câteva zile.

In săptămâna asta se vinde:

mănuși de pieleglacé pentru dame, specimene fine, negre, albe și colorate.

Părechea **75** cr.

Stofe pentru costume și haine

negre și în toate colorile.

HOFFMAN SÁNDOR

ARAD, (Palatul teatrului).

Pânze și șifonuri

Confecție pentru dame și fete. — Covoare, perdele, plapome, blănării.

Se vând

cu prețuri uimitoare de ieftine, până ce se va desface asortimentul

Flanele tenis fine în preț de 25 cr. Flanele de dame în toate colorile.

Rog priviți galantarele mele!!

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghete de vară și toamnă.

Ghetele de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fileri exclusiv la mine.

Weinberger János
prăvălie de ghete de rangul I-ii.
Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Comanțele din provincă se execută încă în aceeași zi.

25 (11)

Telefon Nr. 857.

Telefon Nr. 857.

S'a deschis!

Cuptorul de pită Dózsa

— Arad, strada Radnei Nr. 11. —

Pâinea Dózsa să capătă în toate
:-: bătăniile din Arad. :-:

La administrația ziarului

„Românul”

se primesc anunțuri cu pre-

țurile cele mai moderate

Publicațiune.

Ospătăria cea mare și apartinătoarele ei din comuna **Bârzava** (Marosborsa) încorporată comitatului Arad, care formează proprietatea „fondului subsidiar Pavelian” de sub administrarea capitalului gr. cat. de Oradea-mare, în starea ei prezentă, pe calea ofertelor închise și licitațiunei publice, se va da în arendă începând dela 1 Februarie 1912, pe trei ani.

Terminul licitațiunei publice se fixează pe ziua de **26 Decembrie 1911 înainte de amiază la 10 orae** la casa parochială gr. cat. din Bârzava (Marosborsa).

Prețul de exclamare e de două mii coroane. Condițiunile speciale se pot afla în orele oficiale la oficiul parohial gr. cat. din Bârzava (Marosborsa), la oficiul protopopesc gr. cat. din Boesig și la oficiul administrativ diecezan gr. cat. de Oradea-mare.

Oradea-mare, 22 Noembrie 1911.

**Capitulul gr. cat. de
Oradea-mare.**

Cel mai bun și mai încrezut **mijloc de curățirea și nobilitarea feței**, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerească imprimată feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

==== Prețul unui tub 1 cor. ====

Serail crema a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scărările.

==== O cutie 1 cor. 20 fil. ====

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea

==== O bucată 70 fileri. ====

Pe poștă le timite:

farmacia **R o z s n y a y**
Arad, Szabadság-tér.

Comande din provincă să efectuească încă în aceeași zi.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACTII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

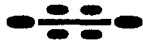
Filialele: :: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. :: ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

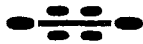
Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu casete de economizare.

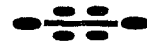

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detragere.

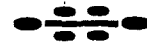

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

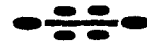
Depuneri până la 10.000 cor., după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.

Singurul institut de asigurare ardelean

„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.

Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc. pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.

Asigurări de accidente corporale,

contra infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate .	„	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910	(foc	119,830.992—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	viață	11,020.266—
	„	2,204.317—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.